

GÖMÖR BÉLA

CSAK A DERŰ!

Történetek az orvoslás köréből

GIMR
füzetek

6

2 0 1 5

GÖMÖR BÉLA

CSAK A DERŰ!

történetek az orvoslás köréből

GMR füzetek

2 0 1 5

© Gömör Béla

Kiadja:
GMR Reklámügynökség Bt.
2015

Nyomdai előkészítés:
ARCUS.HU Kft.
Nyomdai és kötészeti munkák:
Multiszolg Bt.

ISBN 978–963–89701–0–7
ISSN 1589–9683

Bevezetés	4
I. Saját történetek	5
II. Nekem mesélték	31
III. Ők írták	37
IV. Gyűjtés kötetekből	67

Sok magyarázat és magyarázkodás nem kell arra vonatkozóan, hogy mit tart az olvasó a kezében. Mindenesetre a dolog fejlődéstörténete a következő. Szerintem minden orvosnak (mert most maradjunk csak belterjesen önáluk), a tanulmányi ideje és gyakorlata alatt akadt számos érdekes története, de nem biztos, hogy érdemesnek tartotta megjegyezni, és főleg továbbadni ezeket. Magam is csak a fejemben őrizgettem a csattanós sztorikat, bár a baráti beszélgetéseknél elő-elő kerültek és szerintem ez tette lehetővé konzerválásukat. Mostanában aztán, amikor egy-egy történet eszembe jutott, egy pár kulcsszóval gyorsan feljegyeztem őket és hazaérve mindegyiket teljességében begépeltem a számítógépbe. Persze a lejegyzett anekdotikus történetek még sokszor javításokon is átestek. Nem tagadom, hogy a szándék, a csokorba gyűjtés és a leközlés volt, aminek a leírás csupán az eszköze.

A kis kötet tartalmának másik részét, már leközlött írások teszik ki. Ezek túlnyomó része úgy keletkezett, hogy a MediArt negyedévi példányai számára, erőteljes unszolásnak vettem alá sok kedves barátot, kollégát, – hogy ilyen jellegű történeteiket leközlés céljából írják le. Bizonyára az olvasók közül már alig van, aki emlékezik az eredeti írásokra és így – a szerzők szíves beleegyezésével újra közlésre kerülnek. Továbbá van néhány történet, melyek most látnak először nyomdafestéket.

A történetek, anekdoták általános jellemzője, hogy a fordulatok már más-sal is megtörténhettek. De „egy csecsemőnek minden vicc új” alapon érdemes közzétenni őket. Vonatkozik ez arra a néhány írásra is, amelyeket – az anyag gazdagítása céljából – más kötetekből vettem kölcsön. Kis „melléktermékként” a történetek kapcsán orvostörténeti, kulturális információk is közlésre kerülnek – ami soha nem ártalmas. És csak természetes, hogy a történetek nagyobbik része nem csak derűt tud nyújtani, hanem tanulságot is.

Azt hiszem az bocsánatos bűn, hogy ráhazudtolva a kötet címére, néhány esetben nem orvosi sztorik is megjelennek az oldalakon.

Önfeledt jó szórakozást, sokszori belelapozást kívánok – hiszen nem titkol-tan ez a könyvecske kiadásának célja.

I.

SAJÁT TÖRTÉNETEK

1. ---

Az orvostanhallgató alig várja a III. év kezdetét. Végre nem csak elméleti tárgyakkal és állatkísérletekkel foglalkozhat, hanem valódi emberekkel. Élőkkel és friss halottakkal.

Magam is nagy lendülettel kapcsolódtam be a belgyógyászati és sebészeti propedeutika tanulmányozásába. Egy ízben a belgyógyászati klinikán megbíztak egy ágyban fekvő, idősebb férfi beteg kikérdezésével és fizikális vizsgálatával. Ebédidő lévén egyszer csak meghozták az ennivalót. Megszakítottuk a vizsgálatot és az ápolónővér legnagyobb örömére készségesen segítettem a betegnek az étkezésben. Még kanalaztam is neki a borsólevest.

Másnap kórboncolási gyakorlattal kezdődött az órarendem. Kit látok feküdni a márványszalon, mint G. bácsit, akivel tegnap még mint élő emberrel foglalkozhattam. Nem volt mit tenni, az eléggé megrázó helyzetben elkezdődött a test felnyitása. Így aztán megint találkozhattam a borsószemekkel, melyeket segítettem az előző nap megenni a betegnek. A halált egyébként az első WC-re kimenéskor kapott thromboembolia okozta.

2. ---

A Szegedi Orvostudományi Egyetem Általános Orvosi Karán évtizedeken át a legrettegettebb vizsgáztató dr. Karády István professzor volt, a Kórélettani Intézet igazgatója. Óriási tudású kutató, a 60-as években már többször több éven át volt vendégprofesszor külföldi egyetemeken. Volt, hogy egy évfolyamnak csak az egyharmada tudta a kórélettan szigorlatot a nyári vizsgaidőszakban abszolválni. A többiek vagy halasztottak, vagy megbuktak, többségüket Karády professzor további felkészülés céljából egy időre eltanácsolta.

A mi évfolyamunkban is fantasztikus vizsgajelenetek zajlottak le. Felidézem azt, amikor jó képességű társunk, a magas laboratóriumi széken ülve azt a nem ritka professzori kérdést kapta, hogy

– Mit csinálnál akkor, amikor behozzák a beteget a klinikára.....?

Ugyanis a professzor úr megelőzően húsz éven át belgyógyász volt, és emiatt erősen klinikai színezetű volt a kórélettan oktatása és számonkérése is. Nos, barátunk merészelt a nehéz kérdésre így válaszolni

Megkérdezném a bátyámat, mert ő már hat éve orvos.

És nem lett semmi baja, le is tudott vizsgázni!

Dr. Karády István professzor

3.

Általános orvosi évfolyamunkon az öt év alatt, osztályzati eredményeket figyelembe véve, a legjobb tanuló vitathatatlanul T. I. volt. A vizsgák előtt már hónapokkal minden anyagot szóról–szóra tudott. Természetesen ez erősen irritálta a többieket és ahol lehetett, piszkálták az eminenszt, aki erre lobbanékony természete miatt igen alkalmas célpont volt.

Tantermi sebészeti előadáson névsorolvasás következett, aminek során, ahogy az illik, a megszólított felállt és ordította, hogy „jelen”. Bár T. I. természetesen jelen volt, de nem volt módja jelenlétét közölni, mert a többiek összebeszéltek, és amikor a neve elhangzott, jó hangosan kórusban mondták, hogy „nincs itt”. Az érintett T. I., mint a megvadult bika száguldott a padsorok között előre és bemutatta személyi igazolványát (!), – és könyörgött a tanársegédnek, nehogy hiányzóként könyvelje el.

A tanórát követően pedig elégtételt óhajtott venni az összeesküvőkön.

4.

Ugyanezzel az eminenssel történt meg a következő. Szegeden a bőrgyógyászat oktatását és vizsgáztatását vasszigorral tartotta kézben Rávnay Tamás professzor. A munkatársai az előadásokon való megjelenést rendszeres ellenőrizték, s akinek nem volt „elég pontja”, annak, jaj volt a vizsgákon.

A szigorlatra a professzor úr tételsort adott ki. Természetesen T. I. kollegánk már jóval a vizsga előtt betéve tudta minden tételre a helyes választ. Eljött a szigorlat napja. Mellettem ült. Kihúzta a tételt, majd felpattant és vehemensen így szólt:

– Professzor úr, ez nem volt a tételek között! – és visszadobta a cetlit az asztalra.

Rávnay professzor egészen megrettenve kijelentette:

– Jó, jó, akkor húzzon másik tételt – hátha az megfelel.

5.

Budapesti munkahelyemen, a belgyógyászati osztályon nyolcágyas női kórteremben végeztem az akkoriban megkövetelt alapos orvosi munkát, pontos dokumentációval. Minden beteg gyűjtötte a vizeletét, méghozzá nappali és éjszakai porciókban. Erre elsősorban a cukorbetegség esetében, vagy a betegség gyanúja esetén volt szükség, de a szív kompenzált működésének megállapításához is hasznos volt a vizeletmennyiségek mérése. A könnyen járó betegek a mellékhelyiségben felállított állványra helyezték el a névre szóló gyűjtőedényüket, de a nehezen járók bizony az ágy alatt tartották a kacsában. Oh, azok az illatok! Az ápolónővér lemérte a frakciók mennyiségét és a lázlapon alul beírta. Az osztályos orvos aztán a laboratóriumi lelet százalékos értéke alapján kiszámította a cukorürítést grammban.

Az egyik beteg, drabális alkatú sváb paraszt néni volt, elég súlyos diabetes mellitus-szal. Már a nagyvizitre történő előkészület során csodálkozva észleltem, hogy a kórteremben további három betegnek is jelentős cukorürítése van. Sok napba telt, míg a napi észleletek egyre valószínűtlenebb volta miatti nyomozás eredményeképpen kiderült az ok. A drága jó öregasszonynak sokszor kellett éjjel vizeletet üríteni (dekompensáció kardiális), de mikor az ágytála betelt, fogta magát és a többiek vizeletgyűjtő edényébe ürített. Ezért volt a többi beteg is glikozuriás.

Irgalmas kórház

6.

Belgyógyászaton a főorvos és helyettese a kórtermek előtti hosszú folyosón haladnak, és messziről látják a folyosó végén, az egyik kórterem előtt, az ott fekvő kedves betegük leányát, gyászruhába öltözve.

– Te, ezek megint nem mondták meg nekünk időben, hogy mi történt – mondja a főorvos helyettesének, – gondolva arra, hogy a beteg meghalt és a leánya azért van talpig feketében.

Odarohannak hozzá kondoleálni, s mint szokták, elhadarják, hogy nem lehetett mit tenni, s jobb is így neki. Mire a feketeruhás hölgy elájul. Közben kiderül, hogy a papával semmi baj nincsen, csak a hölgy éppen egy temetésről érkezett a kórházi látogatásra.

7.

Belgyógyászaton „szubos” voltam, ami azt jelentette, hogy még, mint nem szakorvos ügyeltem az ORFI főépületében. Volt belgyógyász szakorvos is az ügyeletben, a szuperes, akihez fordulni lehetett segítségért.

Az éjszaka folyamán a mentő fiatal nőbeteget szállított be, jelentős hasi panaszokkal. A gyanújelek miatt elvégzett Douglas–punkcióval vért lehetett nyerni, ami bizonyította a megszakadt méhen kívüli terhességet. Ilyenkor a megrepedt méhkürtből származó hasüregi vérzés miatt életveszély áll fenn. Feltétlenül azonnali műtétre van szükség.

Az intézetben akkortájt (több mint 50 évvel ezelőtt) nőgyógyászati osztály is működött, nagyhírű operatőr vezetésével. A főorvos hűséges asszisztense, a már 60 feletti éveit taposó adjunktus volt, évtizedeken át mindig csak ővele operált az osztályvezető. És az adjunktus benn lakott az intézetben. Adódott a megoldás, hogy a sürgős műtét miatt fel kell ébreszteni. Készségesen állt rendelkezésre, a diagnózis és a teendő számára is egyértelmű volt. Megérzésem szerint örült is, hogy végre egyszer főszerepet játszhat. Mai szemmel igen furcsának tűnhet, hogy a műtétet a nőgyógyász végezte, de a szintén felébresztett sebészügyeletes, – aki történetesen fül–orr–gégész volt, – látta el az első asszisztens szerepét, és magam, a belgyógyász szakorvosjelölt volt a másod-asszisztens. – Hasi-, alhasi műtéteknél kivétel nélkül az operatőr a beteg jobb oldalán helyezkedik el és értelemszerűen a fő asszisztense vele szemben a baloldalon. Igen ám, de a mi adjunktusunk annyira hozzá volt szokva, hogy mindig csak asszisztál, hogy a műtét megkezdéséhez azonnal a beteg baloldalához vonult. A többi szereplőnek kellett figyelmeztetnie, hogy fáradjon át a másik oldalra, mert most nem asszisztál, hanem operál. A műtét nem ment túl gyorsan, de sikeresen fejeződött be.

8.

BACILLUSGAZDA

Rég volt, de igaz volt. Az osztályra felvett fiatalember esetében székletvizsgálatra is sor került. Mivel Shigella tenyésztett ki, a közegészségügyért momentán felelős szervezetnek intézkednie kellett. Minden dolgozónak, többször is, székletmintát kellett leadni, hogy a fertőzés terjedését fel tudják mérni, s esetleges fennállása esetén lokalizálják. A minták feldolgozásának szabvány ideje után sorra kerülő eredményhirdetéskor az illető higiénikus kissé zavarban volt. Közölte az osztályvezető főorvossal, hogy egy pozitív mintát találtak, éppen az övét, de mivel annak szerotípusa nem egyezett meg a betegével, nem tőle kapta a fertőzést, hanem bacillusgazdaként kell kezelniük, és a megfelelő terápia alkalmazása mellett szükséges a családjában folytatni a vizsgálatokat.

(Megjelent: MediArt 2012. 2. szám 47. o.)

9.

A mozgásszervi panaszosok körében szinte mindenki részesül fizioterápiás kezelésben. Bár ezek nem jelentenek nagy beavatkozást a szervezet számára, a delikvens mindig izgul egy kicsit, hogy is fognak történni a dolgok a kezelés alatt. A betegek sok, a kezelésekkel kapcsolatos fogalmat ismernek, de természetesen sokszor tévesen értelmezik azokat.

Az ultrahangkezelésnek van egy válfaja, amikor a kezelőszemély vonal alakban, vagy körkörösén mozgatja a kezelőfejet, abból a célból, hogy kiegyenlítse az intenzitásbeli különbségeket.

Belépve a lepedővel elkülönített kezelőbe, azt látni, hogy őszbe csavarodott hajú úr ül a kezelőpad szélén és ritmusosan ingatja fejét. Adódik a kérdés:

– Mit tetszik csinálni?

– Előkészülök, mert mondták, hogy mozgófejes ultrahangkezelést fogok kapni.

10.

Régi, kedves beteg, idős paraszt bácsi egy ízben kijelenti:

– A feleségem nagyon rendes asszony, minden héten ad tiszta alsót.

11.

A „rég” ORFI-ban híres, nevezetes volt a sebészeti osztály is. 1951–1978 között Verebély Tibor, a „nagy” Verebély fia vezette. Szinte minden nap voltak konzíliumok oda-vissza a belgyógyászat és sebészet között, amiből a fiataloknak igen sokat lehetett tanulni.

Egy alkalommal magam hallottam Lovász László tanár úrtól, az osztály későbbi vezetőjétől:

– Nekem nem azt kell tudnom, hogy a betegnek mi a baja, hanem azt, hogy meg kell operálni, vagy nem.

A nem műtéti osztályok életében a nagy vizitek jelentős szerepet játszanak a betegek számára is. Az osztályvezetőnek, még ha nincs is fontos szakmai kérdése, „illik” egy kicsit érdeklődni, beszélgetni a betegekkel. Amikor megálltam egy feltűnően piros pozsgás arcú, soványnak semmiképpen nem mondható közepkorú férfi ágya előtt, hirtelenjében a következőt kérdeztem tőle (mert az ember szeret, már önmaga előtt is, a beteg inspekcijából helyes következtetéseket levonni).

- Hogy állunk a borívással?
- Hát, nem vetem meg.
- És, ha szabad érdeklődni, a fehéret, vagy a vöröset szereti inkább
- Oh, én szinte csak vöröset iszom. A Czeizel doktor is azt ajánlotta a TV-ben.

– És mennyit fogyaszt naponta?

– Másfél–két liter biztos lecsúszik minden nap.

– De, a Czeizel doktor 1–2 deciliterről beszélt, mint amennyinek bizonyított a szív koszorús ereire való kedvező hatása!

– Ja, azt nem figyeltem, hogy mennyit mondott, csak azt fogadtam meg, hogy vörös bort kell inni.

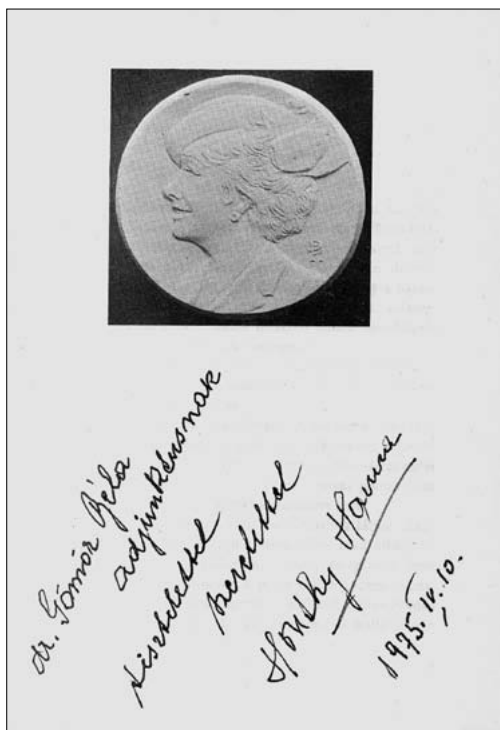
AMIKOR HONTHYT GYÓGYÍTHATTAM

Amióta világ a világ, az orvosok sokszor jutnak betegeik bizalmas információihoz, gyakran tudnak meg többet róluk, mint azok, akik sokkal többet vannak velük. Ezek a benyomások, információk természetesen orvosi titoknak minősülnek. Azonban bizonyos idő elteltével, ha nem sért személyi jogokat, a társadalom közszereplőinek, jeles művészeinek „kis” orvosi titkai közzétehetők.

A Szent Lukács Gyógyfürdő Rt. 1886-ban épült fel, s akkor a szállodát, a fürdőket és az uszodát magába foglaló épületkomplexum Európa egyik legmodernebb fürdőintézményének számított. A II. világháborúban erősen megrongálódott épületet igyekeztek helyreállítani, de az idő mára majdnem romhalmazzá tette a volt szállodarészt. Nem volt más a helyzet a hatvanas években sem, amikor az államosítás során az ORFI-hoz került reumatológiai osztályok egyikére, a

B osztályra kerültem dolgozni. Az áldott emlékü Bakos László főorvos vezetése alatt tevékenykedő osztály titokzatos dolgokat rejtett falai között. Az egykori szálloda rangját megőrző, fürdőszobás, nagyméretű, szépen berendezett szobák működtek itt, az úgynevezett IBUSZ-részleg keretein belül. A miniszterialis terv értelmében a monopolhelyzetű utazási irodán keresztül kemény valutáért külföldiek jöhettek ide kezelésre. Íratlan szabály szerint, amikor felsőbb helyekről „leszóltak”, jelentős hazai és külföldi személyek számára is elérhetővé vált az akkor luxuskörülményeknek megfelelő elhelyezés. Kezeltünk itt etiópiai tábornokot, az NDK televízió mindenható vezetőjét és hazai politikai korifeusokat, illetve családtagjaikat. Ilyen szervezési formák között érkezett 1970-ben egyszer csak a hír: jön a Honthy! Híres volt, hiszen a lexikon szavaival élve: „Magyarországon nemzedékek számára ő testesítette meg az operettet.”

Az akkor már több mint 70 éves művésznő királynőként foglalta el a 29-es szobát. Kemény parancsszavakkal dirigálta saját kísérőit és a kórházi személyzetet. Ellentmondást nem tűrően ragaszkodott minden elképzeléséhez, az étkezést, az időbeosztást, a kezeléseket tekintve. Kijelentette, a szobába csak az léphet be, akinek ő engedélyezi. Így akadtak persona non grata orvosok és nővérek,

Dedikált Honthy Hanna kötet

takarítónők, akik kívül rekedtek az operettprimadonna lakosztályán. A sors úgy hozta, hogy én lehettem a kezelőorvosa. Első pillanattól kezdve barátságos volt hozzám, talán azért is, mert a hölgyeket különösen nem kedvelte. Hamiskásan jegyezte meg, hogy a születési dátuma biztosan nem igaz, „elírták azt azokban az időkben, amikor Hügel Hajnalka-ként megszületett” – ő bizony fiatalabb. Örök női észjárás!

Később, amikor egy újabb alkalommal kezeltette magát a kiválasztott betegszobában, kérte a telefonszámomat, ha szüksége lenne rám, hívhasson. Ez igen nagy megtiszteltetés volt! Csakhogy nekem nem volt otthon telefonom. A mai telefon- (és mobil-) viszonyok ismeretében a fiatalok nehezen képzelik el az akkori helyzetet. Új társasházban laktunk, melyet hét kis család épített fel. Telefon beszereléséről szó sem lehetett. Az igény kielégítésére, a műszaki körülményektől függően, talán évek múlva kerülhetett volna sor. Honthy Hanna nagy haragra gerjedt, megtudván, nem lehetséges engem telefonon magához rendelni. Fülemlatára hívta fel az aktuális közlekedési és postaügyi minisztert, akit azonnal (!) kapcsoltak neki.

– Maguk hogy gondolják, hogy az ország első asszonya nem tudja felhívni telefonon az orvosát?! Azonnal oldják meg ezt a lehetetlen helyzetet!

Akár hiszik, akár nem, szinte naponta újra és újra telefonált. (Így kell ezt csinálni!) Majd elsüllyedtem, mikor azt hallottam:

– Még mindig nincs telefon a doktorom lakásában? Nem fogok maguknak többet fellépni.

Hamarosan jelentkezett egy szerelőbrigád. Sőt, postai észjárás szerint, ha már felsőbb ukázra valahová úgyis nagy nehézségekkel oda kell vezetni a külön kábelt, akkor legyünk túl további hat igénylő kérésén is. Így – Honthy Hanna révén, hihetetlen módon – valamennyi lakótársamnak ölébe hullott az áhított telefon.

(a Premier Magazinban 2002. decemberében, a 86–87. oldalon megjelent írás első része)

14. _____

Az egykori ORFI-ban, az úgy nevezett „IBUSZ szobák” –ban többnyire az IBUSZ keményvalutáért idecsalogatott külföldi, gyógyulni vágyó, fizetőképes betegek fordultak meg. Igen ám, de az állampárti rendszer arra is használta, hogy hazai és külföldi potentátok ingyenesen felhasználja. Időben jelezték az ilyen páciensek érkezését és természetesen akkorra a devizás árusítás inkább háttérbe szorult.

Lukács fürdő

Számos igen érdekes személynek, történetnek lehettek a tanúi az akkor ott dolgozók.

Egy alkalommal, a baráti országok együttműködésének keretében, szálfatermetű szerecsen ember érkezett, az etióp hadsereg tábornoka. Időnként nagyszemű egyenruháját is felöltötte. A magas rangú katonatisztet az USA-ban képezték ki, tökéletesen beszélt angolul. Az IBUSZ szobák a B reumatológiai osztályhoz tartoztak, ahol azonban voltak egyszerű többágyas szobák is, magyar beutaltakkal. A kétfajta beteg óhatatlanul találkozott az osztályon, a kezelőhelyiségekben, az étteremben. Amikor az etióp tábornok ott feküdt az osztályon (nem is rövid ideig), akkor éppen ott volt a betegek között egy kis vidéki település plébánosa. Mint utólag kiderült, a tiszteletes is beszélt angolul és nem csak társalgott a külföldivel, hanem jó kapcsolatba is kerültek. Az etióp tiszt az országában többségi vallásnak megfelelően római katolikus volt. Ebből lett a „baj”.

Az egyik hétfői reggelen a Központi Bizottságból keresték az osztályvezetőt. Kérdezték, mit csinálnak ott az elvtársak, hogy államunk vendége, a magas rangú katonatiszt vasárnap misén volt Dunavarsányban? – Ugyanis a plébános meghívta a tábornokot és az szíves, örömezt elment az istentiszteletre. Kétségtelenül, akik a politikai szervezetben a meghívását intézték, ezt nem tervezték.

A szocializmus idejében, az államközi egyezmények lebontásaként, országunk a tudomány minden területén együttműködött, illetve segítségére volt a „baráti” országoknak. Ennek keretében számos távoli országból a fiatal diplomások például pályázhattak Magyarországra, hogy megszerezzék az akadémiai tudományos képesítést. A bonyolult bürokratikus út lassan működött, de működött.

Egy ízben kerestek az MTA illetékes osztályáról, hogy elvállalnám-e egy szíriai orvos aspiránsvezetői feladatait, mert reumatológiai témát választana. Mindenféle név, adat közlése nélkül történt az érdeklődés, melyre természetesen igent mondtam.

Sok-sok hónappal később, a reggeli vizit során, az egyik egy ágyas IBUSZ-szobában meglepetés ért. A nővér már előre jelezte, hogy a fiatalember késő éjszaka érkezett taxival, de ők már el is intézték a reggeli vérvételt, vizeletgyűjtést és az új betegeknel szokásos és előírt egyéb eljárásokat, például hőmérséklet- és testsúlymérés. Belépve a betegszobába az ágyban „szabályszerűen” fekvő fiatalember, ha nem is folyékony angolsággal, de közölte velem, hogy ő Rami Moghrabi Szíriából, aki az aspirantúrára érkezett. Erősen nevezhetnékem támadt a szituáció láttán.

Az történt, hogy az akkori gyér kommunikációs lehetőségek mellett, mindenféle előzetes jelzés nélkül, a szíriai doktort útnak indították Budapestre. Egy cetlit adtak a kezébe, amin az állt: „ORFI – Gömör”. Hihetetlennek tűnik, de a hetvenes évek végén így történt. Moghrabi doktor megérkezett a Feriegyre és egy taxisnak megmutatta a cédulát. Az már fuvarozott IBUSZ-beteget a Lukács fürdő épületébe (a taxisok mindig napra készen informáltak az ilyen kereskedelmi jellegű ügyekben). Le is szállította a messziről jött, kicsit sötétbőrű fiatalembert az ORFI-ba, ahol a nővér „átvette” a beteget. Ugyan nem volt névre szólóan előjegyezve, de ilyen is történt már, – minden nyelvi kommunikáció nélkül szépen lefektette a páciensnek vélt egyént az üres 14-es szobába és megindult a gépezet a reggeli betegvizsgálatok tárgyában is. – Amikor Rámit később kérdeztem, miért hagyta ezt a folyamatot beindulni, magát a vérvételnek kitenni, stb. – mondta, azt hitte itt ez az aspiráns fogadtatásának a hivatalos rendje.

Na, másnap keresni kellett lakást neki, hogy kiköltözzön és megszűnjön beteg-státusban lenni.

SZERENCSÉS JÁNOS

A történet olyan keretek között játszódik, amelyek a ma orvosa előtt már ismeretlenek. Magyarországon a „szanatóriumi hálózat” 1986-ig létezett. Ebbe mozgásszervi betegeket fogadó intézmények – mint az ORFI, Hévíz, Balf és Harkány ágyának nagyobb része, valamint kardiológiai (Balatonfüred, Sopron), gasztroenterológiai (Parád, Visegrád), pajzsmirigy betegeknek Kékes és légzőszerveknek Mátraháza tartozott. A „reuma” betegek ápolási ideje 21 nap volt (akár meggyógyult hamarabb, akár egyáltalán nem, hiszen egész évre előre beütemezetten jött a következő „kvótás-beteg”). A helyek túlnyomó többsége az ország szakrendelőinek volt szétosztva, így jobbra a mindenkorai igazgatók kegyei határozták, kinek adták a beutalót, ami önmagában biológiai nonszenszt képezett. De nem is ez a lényeg, csak a megértéshez szükséges körülmény.

Egy adott osztály – s a történet kedvéért most már meghatározva az ORFI „B” osztálya – szempontjából mindez azt jelentette, hogy jó előre tudott volt, melyik nap hány férfi és női beteg érkezik, akik a fentiekből következően ismeretlenek voltak. Viszont a 60-nál több ágyból 4–5 ágyra nem volt kvóta beütemezve, ezek voltak az osztályvezető szabad ágyai. Ez privilegizált helyzetet teremtett és tulajdonképpen lehetőséget adott az intézetben belüli magánpraxisnak. A nevezett osztályon ezeknek a szabad ágyas betegeknek a behívása a főnővér feladata volt. A főorvos leadta neki a betegek nevét, címét és sorrendet, hogy mikor kit hívjon be. Igen ám, de a csúnyán író és kicsit rosszul látó főnővér Nagy János nevű betegnek Detk helyett Deszk-re küldte a kis szabvány behívó papírt. Az előző település Heves megyében, az utóbbi Csongrád megyében található (postai irányítószám akkor még nem létezett). Ugyan az utca nem stimmelt, de természetesen ilyen gyakori nevű egyén Deszken is akadt, akinek a postás át is adta a behívót. Az idősödő férfi nagyon csodálkozott a behíváson, nem értette okát, de mivel természetesen voltak mozgásszervi panaszai, örömmel utazott fel a fővárosba és jelentkezett az adott napon az ORFI-ban. A főorvos számára a tévedés azonnal kiderült, de nem küldhette haza a beteget. Így jutott mindenféle beutaló nélkül a deszki Nagy János – névrokona helyett – a számára is aktuális „fürdőkórházi” kezeléshez.

(megjelent: *LEGE ARTIS MEDICINAE* 2004. október 728. o.)

A sors úgy hozta, hogy fiatal szakorvosként, az ORFI-tól engedélyt kaptam mellékállás vállalására, kijárhattam hetente egyszer rendelni. Kellő izgalommal jelentem meg először a teljesen ismeretlen terepen. A nálam jóval idősebb orvosnak bemutatkoztam és leültünk, hogy tájékoztasson a tennivalók felől. Ott ült a figyelem felkeltően csinos asszisztensnő is. A kolléga egyik első közölni valója volt, hogy az asszisztensnőre utalva közölte velem: Cave puella publica. Be is igazolódott, hogy nem volt haszontalan a tanács.

1972-ben, a már megkezdett epidemiológiai felmérések miatt előadást jelenttem be az Egészségügyi Szervezők Tudományos Egyesületének pécsi kongresszusára. Ahogy az szokásos, a tárgykörtől függetlenül a helyi notabilitások az elnöklés szintjén részt vettek a rendezvényen. Az én szekcióm elnöke a neves belgyógyász klinikaigazgató, Hámori Artur professzor volt, akinek szokványosnak semmiképpen nem mondható modora közismert volt.

Mivel szervezésügyi kongresszusról volt szó, magam – a főnököm beleegyezésével – a 10 perces előadásban kizárólag, az epidemiológiai célú reumatológiai szűrővizsgálat megszervezéséről kívántam szólni.

De !!!! Körülbelül a felénél tarthattam, amikor Hámori professzor felkiáltott:

– Mikor jönnek az eredmények?

Elég páratlan dologként, nem folytathattam a mondókámat, hanem előbb meg kellett magyaráznom a professzor úrnak, hogy eredmény egyáltalán nem fog következni, hiszen a vizsgálatszervezésről terveztem beszámolni.

– Akkor fejezze be! – vakkantott rám.

A szocialista országok reumatológiai szakértői váltakozó helyszíneken két évente jöttek össze tanácskozásra. A hetvenes évek közepén éppen Pöstyén volt a helyszín. Előadni angolul, vagy németül lehetett. Fiatal voltom ellenére elnökségbe is beosztottak. Ez akaratlanul arra adott lehetőséget, hogy a közelben álló előadó papírjába beleláthassak. Az aktuális előadó leszegezett fejjel tartotta meg, – a számára idegen nyelvű felolvasást. Ugyanis az illető egy szovjet delegátus volt. Angolul beszélt, de elképedve láttam, hogy a papíron, amiből felolvas, cirkill betűkkel volt az angol szöveg leírva, hogy jól tudja felolvasni. Biztosra ment.

Dr. Farkas Károly, címzetes egyetemi tanár, 19 éven át volt az ORFI főigazgatója. Meghatározó személyisége rányomta a bélyegét kórboncnoki és intézetvezetői működésére egyaránt. Az ő nevéhez fűződik a klinikopatológiai konferenciák rendszeres megtartása, melyeket hallatlan szaktudással és kérlelhetetlen szigorral vezetett le. Össze is foglalta ezeknek a konferenciáknak a tanulságait: „Klinikai patológia. Medicina, 1965”.

Nos, a B reumatológiai osztályon, a hatvanas évek vége felé, egy szörnyű állapotba került 16 éves leány került. Ilyen súlyos psoriasis-t, mely egyben hevenyen, igen jelentős mozgásszervi elváltozásokkal járt – bizonyára nagyon kevés orvos láthatott élete folyamán. A beteget egy kis kezelőhelyiségbe, a 6-os szobába különítettük el, ahol hónapokon át próbálkoztunk a kezelésével. Bőre az egész testfelületéről lemezesen hámlott le. Az ápolónővérek naponta separték össze a magatehetetlen beteg ágyából a nagy mennyiségű levált bőrt. A kislány könyökei, kezei, csípői és térdjei maximális zsugorhelyzetben (kontraktúrában) voltak. Elképesztő látványt nyújtott az összekucorodott test. Persze szegényke folyamatosan jajgatott is.

Azt javasoltam az osztályvezető főorvosnak, kérjünk konzíliumot Farkas professzortól. Kvázi „most mutassad meg” alapon – ne csak a már elhalálozott esetekben mondja ki az igazságot. Természetesen kötélnek állt, és az általa megadott időpontban megjelent a Lukács fürdő épületében lévő osztályunkon. Referáltam az esetet, majd bevonultunk a szűk kis helyiségbe. A szigorú kórboncnok, aki élete folyamán, a hidegsebészen már személyesen a szörnyűségek arzenáljával foglalkozhatott – nem tudta palástolni rosszullétét. Leplezetlenül kijelentette:

–Te, én ezt nem bírom tovább nézni.

*Dr. Farkas Károly,
címzetes egyetemi tanár*

Hosszú időn át, az Egészségügyi Minisztérium keretein belül működő hivatal, az Országos Gyógyfürdői Igazgatóságot, dr. Vadász Gyula elvtárs vezette. Ő történelmi ok folytán Bolognában végezte el az orvosi egyetemet, s értelemszerűen kitűnően beszélt olaszul. Egy balneológiával kapcsolatos vendég tiszteletére az olasz nagykövet vacsorát adott a lakásán, ahová kitüntető módon, Vadász Gyula engem is meghívott feleségemmel. Nagy élménynek ígérkezett.

Azonban az olaszok babonássága nem várt akadályt gördített a vacsora elé. A fogadókóktél alatt kiderült, hogy néhány távolmaradó miatt, pontosan tizenhárman ülnék az asztalnál. Márpedig az nem lehetséges a taljánoknál – még ilyen szinten sem. A vacsoráról szó sem lehetett, az idő csak múlt. Végül – mint kiderült, – sikerült az egyik magyar követségi alkalmazott hölgynek a férjét telefonon rávenni, hogy vágja magát esti öltözékbe és sürgősen jöjjön a nagykövet úr lakására, hogy immár tizennégyen le lehessen ülni a vacsoraasztalhoz. Történetesen az illető szemész orvos volt.

Egyébként a felszolgált étek közül a spenótfelfűjt egészen remek volt.

Ez a kis történet, vagy inkább csak megjegyzés, csupán annyiban medicinális, hogy egy orvostól származik a kinyilatkozás.

A 70-es évek vége felé Svájcban, ahogy szépen mondják „társaságban” egy disszidens magyar orvost ismerhettem meg. Műtéti szakmában tevékenykedett, már állampolgársága is volt.

Mivel mindig sokat hallottunk a svájci demokráciáról, arról is, hogy még egy villamosmegálló áthelyezéséről is az illetékes lakosok szavazata alapján születik döntés – nagy naivan megkérdeztem tőle:

– És Te ugye mindig elmész szavazni, bármilyen kis kérdésben?

– Dehogyan – szólt a válasz, – soha nem megyek el, hiszen mindig a többségnek lesz igaza.

1986-ban – azt hiszem megérthető – óriási izgalommal vártuk az NSZK-ból érkező 20 neves reumatológus szakembert, akiknek meghívására bilaterális szimpózium céljából miniszteri engedélyt kaptunk. (Így aztán reumatológiai egye-

sületi keretek között nyugati kollegák testületileg először pontosan a csernobili katasztrófa napjaiban vizitáltak Magyarországon).

A Magyar Reumatológusok Egyesülete természetesen nagyon ki akarta vágni a rezet és az úgy nevezett társasági programok összeállítására is sok gondot fordított. De, – mint kiderült – nem eleget!

A két esti összejövetel közül az elsőre Tökön, a Patkó csárdában került sor. A kulinárisan jól sikerült vacsora első fogásai között, ahogy az illik, egy kis műsor következett, melyet valamilyen rendezvényszervező cégnél rendeltünk meg. A visszafogottan játszó és látványában is érdekességet jelentő cigányzenekar elé egyszer csak kifutott egy telt-karcsú cigánylány és teljesen stimmelt, ahogy a zenekar kíséretével néhány cigánydalt előadott. – Másnap este, kvázi a búcsúest, – kis beszédekkel, stb. a Citadella étteremben volt. Ennek a varázsa, mint tudjuk a panoráma. El lehet képzelni, hogy a fővárosunkban először járó vendégekre milyen hatással voltak a sötét estében a város csillogó fényei. De vissza kellett menni az étterembe, mert megint műsor is következett és a vacsora. És ki penderült be a zenekar elé? Ugyanaz az énekesnő, akit már előző este, ugyanabban a fellépő ruhában élvezhettek a vendégek. Egy pillanat alatt döntöttem, hogy itt valamit tenni kell és oda robogtam a cigánylányhoz és a fülébe súgva udvariasan megkértem, hogy álljon el a szerepléstől. – Az emlékezetes este le is zajlott, a vendégek meglegedésével be is fejeződött.

Szóval ugyebár az történt, hogy a rendezvényszervező kompánia nem realizálta, hogy az egymást követő napokon, a két különböző helyszínen, ugyanazok a vendégek lesznek ott. Így könnyedén ugyanazt az énekesnőt akkreditálták mindkét alkalomra. Ami viszont, – ha hagytuk volna fellépni, kiteljesítette volna a szégyent. Csak ez az egy énekesnő van itt Budapesten? – gondolhatták volna a német vendégek.

24.

A XVII. ILAR (International League of Rheumatology), azaz reumatológiai világkongresszusra 1989 szeptemberében Rio de Janeiro-ban került sor. A kongresszust szinte beárnyékolta, hogy mennyi minden szörnyűséget meséltek a közbiztonságról és erősen ajánlották, hogy gyalogosan ki ne menjünk a szállodából, mert senki nem garantálja, hogy épségben és nem kifosztva érünk haza. Sok más kongresszusi résztvevővel együtt a henger alakú Nacional szállóban laktam. Az egyik estére az angol EULAR elnök kis csevegésre hívott meg többeket a szobájába. A meghívás a 17. emeletre szólt, én a 19-ediken laktam. Mivel éppen még

időben voltam, gondoltam dehogy szállok be liftbe azért a két emeletért, majd leügetek a lépcsőházban. S ez a kis döntés okozta a nagy kalandot!

Volt lépcsőházi lejáró ajtó, azt rendben kinyitottam és hamar lejutottam két emelettel lejjebbre – de Mon Dieu! – a körlépcsőház felől az ajtón kilincs sem volt, kinyitni nem lehetett. Mit lehetett tenni, irány egy emelettel lejjebbre, hátha ott ki lehet jutni a lépcsőházból. De nem!! – ott is zárt ajtó fogadott. És tovább lefelé mindenütt! El lehet képzelni, hogy milyen aggodalmaim támadtak, veszélyben lévő életemre gondoltam, mikor már hideg verítékben fürödtem. (Mobil telefon akkoriban még nem létezett számunkra, senkit nem tudtam segítségül hívni). Nem volt mit tenni, tovább kellett loholni lefelé. És a legalsó szinten jött a megváltás. A szállóhoz tartozó összes szemetes kuka közé értem, s megláthattam a szabad kijáratot az utca felé. Nagy megkönnyebbüléssel rakosgattam arrébb a kukákat, hogy kijuthassak az épületből. Ezután kissé csapzottan besétáltam a főbejáraton és már csak vissza kellett liftezniem a 17. emeletre.

25.

Természetesen fiaim jól ismerték Weöres Sándor verseit, például Csiri–biri, Csali mese. Mivel egy konzíliumi vizsgálat révén volt szerencsém személyesen megismerni a költőt, megörültem, amikor kézen fogott, 10 év alatti gyermekeimmel, a Petőfi Irodalmi Múzeumban egy kiállítás megnyitón megláttam Weöres Sándort. Gyorsan lehajoltam a csemetékhez és magyaráztam nekik, hogy íme, ott láthatják azt a költő bácsit, aki ezt, meg ezt a verset írta.

Erre nagyobbik fiam torkaszakadtából felkiáltott:

– És még él?

Ő úgy látszik akkor még azt vallotta, a jó költő csak halott költő lehet.

Jó régen volt, még amikor más biztonságtechnikai felállások voltak érvényben nemzeti repülőtérünkön. Amikor felszálltam Ferihegyen a Münchenbe induló repülőgépre, a jegyem szerinti, az ablak melletti 17/A helyre szerettem volna leülni, de nem volt lehetséges, mert ott már megelégedett mosollyal az arcán, egy idős hölgy táborozott. Az udvarias kérdésre, ellentmondást nem tűrő hangon közölte, hogy a 17/A az ő helye. Mivel látszólag a gép teltházas volt, nem tehettem mást, mint az utaskísérőhöz fordultam segítségért. Ő – szintén végtelenül udvariasan – újra kezdte magyarázni a hölgynek, hogy a 17/A helyre szóló jegy az én kezemben van. Ezek után a hölgy elővette a jegyét, megnézte és győzelem ittas hangon közölte:

– Tessék megnézni, nekem van igazam, a jegyem a 17/A ülésre szól!

És úgy is volt! – egy kis eltéréssel. Ugyanis amikor az utaskísérő kézbe vette a hölgy jegyét, ő is a szemével először felkeresett ülésszámot talált meg, ami 17/A volt, de aztán részletesebb elolvasás után felfedezte, hogy a jegy a frankfurti járatra szól. Mikor ezt közölte az utassal, az felsikoltott, hogy akkor ő téves járaton tartózkodik, és intézkedjenek, mert a fia várja a frankfurti repülőtéren. No, lett egy kis rumli, s az utaskísérő segítségével, kézipoggyászával együtt gyorsan leszállították a nénit a gépről.

Hogy hogyan került fel a frankfurti jegyével a müncheni járatra és elérte-e azt, amelyikre a jegye szól, nem tudom.....

Münchenben jártunk a feleségemmel, amikor még csak 3 évente kaptunk útlevelet. Amikor egy presszó jellegű intézményben szerényen kávéfogyasztottunk, beszélgetésünket meghallva, a bárszékről egy nagydarab fekete bőrű fiatalember hátra fordult és örömmel kiáltott ránk:

– Ti is tudtok magyarul?

A nem is kevés számú, Magyarországon végzett külföldi diákok egyike volt.

Petrou Petrosz, ahogy a neve is sejteti, görög, mégpedig ciprusi görög orvoskolléga volt. Magyarországon végezte el általános orvoscari tanulmányait. Már a szakdolgozatát is a vezetésem alatt álló tanszéken állította össze és minden

vágyának megfelelően, a diploma megszerzése után nálunk kezdett dolgozni – majd szerezte meg szakorvosi képesítését. Kiváló emberi tulajdonságokkal megáldott, szorgalmas fiatal orvos volt. Már működése elején engedélyt kért, hogy 3 hónapra rendkívüli szabadságot kapjon, mert szakmai képességeit Sri Lankán szeretné bővíteni, első sorban az akupunktúra terén.

Hazajövele után, látva a megbízható munkavégzését, hozzájárultam, hogy meghatározott esetekben akupunktúrás kezeléseket végezzen az osztályon. Egy alkalommal a következőkre került sor. A hatvan év körüli budapesti úriember ambuláns betegként állt kezelés alatt, de gyógyításában holt pont-ra jutottam, mert az idült neuritises jellegű fájdalma már hetek óta nem enyhült. Gondoltam itt az ideje, hogy az ilyen esetekre mindig is ajánlott tűszúrásos kezelést kipróbáljuk. Petrosz egy közeli helyiségben végezte el az első kezelést. Egyszer csak futva érkezett egy ápolónővér, hogy siessek a beteghez. Döbben ten észleltem, hogy Petrosz több helyre beszúrt tűinek hatására a beteg ájult állapotba került. Csak percek múlva sikerült feléleszteni.

– Na, – mondtam kedves kollegámnak – most már tényleg elhiszem, hogy hatásos az akupunktúra.

29.

Mindenki, így az orvosok is szeretik „ha olvashatják a nevüket”. Ez a tudományos életben az idézésben nyilvánulhat meg. El lehet tehát képzelni, hogy számomra is öröm volt, amikor kiderült, hogy a kérdés nagy szakértője Walter Hartl, aacheni professzor az 1982-ben megjelent könyvében: az „Ankylosierende Spondylitis”-ben idéz. A 20. oldalon ez olvasható: „Die immer wieder bestätigte Beobachtung einer familiären Häufung von BECHTEREW-Fällen (HERSH et al. 1950, STROSBERG et al. 1973, BELA 1976) die durch Untersuchungen der Zwillingsforschung.....”. Ez a megtisztelő idézés arra alapult, hogy akkortájt az Orvosi Hetilap cikkeinek összefoglalója (a manuális korszakban!) közzé volt téve a külföld számára. Ezért

BECHTEREW, W. VON: Steifigkeit der Wirbelsäule und ihre Verkrümmung als besondere Erkrankungsform. Neurol. Zbl. 12, 426 (1893); zit. bei SCHILLING, F.: Spondylitis ankylopoetica. In: DIETHELM, L., et al. (Hrsg.): Handbuch der medizinischen Radiologie, Bd. VI/2. Springer Verlag, Berlin/Heidelberg/New York 1974, 452

BÉLA, G.: Concordans spondylitis ankylopoetica (BECHTEREW betegség) egyetétjü ikrekben. Orv. Hetil. 117, 2795 (1976)

BENEKE, G.: Ankylosierende Spondylitis. Morphologie und Pathogenese der ankylosierenden Spondylitis. Verh. dtsh. Ges. Rheum. 1, 5 (1969)

aztán az említett könyv irodalomjegyzékében ez áll a 189. oldalon: „Bela G.: Concordans Spondylitis ankylopoetica egyiptetű ikreken. Orv. Hetil. 117, 2795 (1976)”. Vagyis a könyvíró örült, hogy az ikeresetünk bemutatását a tárgyban harmadik közlésként felsorolhatta, csak éppen az ő logikája szerint a Gömör Béla névből azt hitte a Béla a vezetéknev.

Mikor a későbbiekben személyesen is megismerhettem Hartl professzort, – felvilágosítottam a dologról. Jót derült azon, hogy így fraternizált, és a keresztnevemen idézett.

30.

1987-ben (tehát még nem buktak meg a kelet-európai állampárt-rendszerek!) Athénben nyertük el a négy év múlva aktuális, akkor még igazán monstre számba menő, várhatóan több mint 4 000 résztvevős európai (EULAR) kongresszus megrendezésének jogát. Pillanatnyi indíttatást követve, az ottani kongresszusnak a záró estéjén megkérdeztem Bywaters professzort, aki patológus volt, de a reuma-patológia megalapítójaként a kontinentális összejövetelek nagy öregjének számított. Tipikus angol úr, színes csokornyakkendővel, mindig részleteiben mindent tökéletesen megmagyaráz. Azt kérdeztem tőle: mi az a legfontosabb dolog, amit javasol a nagy megmérettetésünkre, a négy év múlva sorra kerülő rendezésünkre. Rövid gondolkodás után így válaszolt:

– Do anything as soon as possible.

Nos, ez egy jelmondatnak is vehető. Messzemenően betartottuk a kongresszusra vonatkozóan, de a magam részéről, azóta is – minden szervezést, előkészítést igénylő folyamatban, – lehetőség szerint mindig szem előtt tartom. Ugye érezhető, hogy pontosan szöges ellentétje Pató Pál jó magyar mondásnak: „Ej, ráérünk arra még”.

(megjelent: MediArt 2008/1. 41. o.)

31.

1990-ben a sors eljuttatott Seattle-ba, egy kongresszusra. Amikor a hosszú és viszontagságos utazás után megérkeztem, majd a rendezvény helyére eljutottam, természetesen először a regisztrációhoz járultam. Átvettem a szokásos módon egy nagy borítékba előkészített anyagomat. Amikor fel akartam szerelni magamra a részvételi kitűzőmet, döbbenten láttam rajta a felírást: BELA.

No, mondom, már megint az a helyzet állt elő, hogy ezek az idegenek nem

tudták megkülönböztetni a vezető- és utónevemet és rosszul választottak. Mit volt mit tenni, visszasomfordáltam a regisztrációs pulthoz és annak a hölgynek, aki szóba állt velem, elmagyaráztam az esetet és kértem a korrekciót. Mondta, hogy szívesen, de most már nem tudja gépi módon megoldani. Elővett egy üres fehér lapot és kézírással rávéste, hogy Gömör. No, gondoltam ez is rendben van, kitűztem és kezdtem körülnézni. Elvegyülve a tömegben persze találtam ismerőst. Éppen Thomas Vischer svájci professzorral, későbbi EULAR elnökkel elegyedtem beszélgetésbe, – amikor döbbsen vettem észre a kitűzőjére írt THOMAS feliratot. Csak pár perc kellett hozzá, hogy mivel észrevételeztem, mindenki John, James, stb. feliratokkal van ellátva – rájöttem, az USA-ban vagyunk, ahol bizonyára a fraternizálás jegyében a keresztnévüket használják a névkitűzőkön. Csak nem maradhatok a kongresszus összes napján át a nehezen kiharcolt vezetőkéves kitűzőmmel! Kénytelen voltam megint visszamenni a regisztrációs pulthoz. Persze nem találtam az előző eseményemnél segítséget nyújtó nődolgozót. Így egy újabb hölgynek kellett nagy nehezen elmagyaráznom, mi is történt velem. Kicsit csodálkozott, de kézírással készségesen előállította az újabb, immár harmadik névkitűzőmet, visszatérve a BELA felíratra.

32.

A XII. EULAR kongresszust tehát Budapesten rendezhettük 1991. június 30. és július 6. között. A résztvevők számának várható száma négy és ötezer közötti volt. Így helyszíniül nem jöhetett más szóba, mint a Budapest Sportcsarnok – mely később leégett.

Rendkívül izgatottan készültünk a június 30.-i, vasárnap esti ünnepélyes megnyitóra, melyen Göncz Árpád köztársasági elnök is köszöntötte a megjelenteket.

Ugyanakkor az egész főváros fel volt lobogózva, hiszen erre a napra esett a történelmi dátum, az utolsó szovjet katona elhagyta Magyarországot. Több kongresszusi résztvevő fejezte ki gratulációját azért, mert azt hitték mi értük el, hogy Budapest a kongresszust zászlódíszben köszöntse. Azt viszont jogosan köszönték meg, hogy a kontinentális reumatológiai kongresszusok közül első alkalom volt, amikor a nyakban hordott kongresszusi belépővel díjmentesen lehetett a főváros tömegközlekedését igénybe venni. De a fellobogózásról nem tehattünk.

33.

MIKOR TARTANAK AZ ORVOSOK KÖZÉRTHETŐ ELŐADÁST?

1992 októberében a Magyar Reumatológusok Egyesülete Miskolcon, közelebb-ről Miskolc–Tapolcán tartotta évi Vándorgyűlését. Ennek keretében először került sor Betegfórumra. Követve az európai szervezetünk, az EULAR alap célkitűzéseit és a sok nyugati országban látott példákat, a betegek „felé fordultunk”. Tamási László helyi osztályvezető főorvos áldozatos szervezőmunkája révén, a megyéből több mint 300, jobbára gyulladásos ízületi és gerincbeteg megjelenését tudta elérni. A betegek nagy izgalommal és tetszéssel fogadták az egyszerű nyelven elmondott orvosi tájékoztató, és nevelő-jellegű előadásokat. Köztük volt Merétey Katalin, az ORFI Immunológiai Laboratóriuma vetőjének előadása is, amelyben arra a nehéz feladatra vállalkozott, hogy a betegekkel megértesse az immunrendszer működését és az ízületi gyulladások esetében való kóros működését. Nos, az előadás után egy már régebben szakorvos kolléganő így szólalt meg:

– Na, végre most teljesen megértettem ezt a fránya immunológiát!

34.

Az orvosi szakterületen, évtizedeken át az előadások többségét felolvasták, jobbára azért, mert az előadók féltek szabadon előadni. Majd lassan, folyamatosan szinte mindenki átállt a szabadon megtartott előadásokra, ami a power pointos prezentációk elterjedésével már teljes körű lett. (Meggjegyzem, sokszor szinte

onnan olvassák fel az előadást, de most nem ez a téma.) Az alábbi esetben „fordítva” merült fel a kérdés.

1998 januárjában az ORFI-ban, teltház előtt, különleges tudományos ülésre került sor: a „Medicina és művészet” rendezvény. A három előadás közül Czeizel Endre az irodalmi kapcsolatokról, magam pedig Frida Kahlo-ról beszéltem – mindketten szokásunkhoz híven szabadelőadásban. Viszont az első előadást, Beethoven betegségeiről, felkérésünkre Ujfalussy József zenetörténész, az MTA rendes tagja tartotta meg, – felolvasás formájában. A program utáni beszélgetés során mentegetődzésképpen mondta:

– Sajnálom, de nem tudtam, hogy itt lehetett volna szabad előadást is tartani – gondolván arra, hogy klasszikusan az MTA-n felolvasni szoktak.

Dr. Ujfalussy József

35.

Ez a sztori – nem tehetek róla – egy könyvemhez kötődik. 1999-ben jött ki a nyomdából „A magyar reumatológia adattára és képeskönyve” kötet, mely címének megfelelően foglalta össze és elevenítette fel szeretett szakmánk minden addigi történetét. Az „Előszó” előtti oldalon, kvázi mottóként csupán ez állt: „Csak az történt meg, aminek a történetét megírták.” Maxim Gorkij. – Úgy gondoltam – törekvéseim magyarázatára – igen találó a nagy író mondása.

Azt nem gondoltam és nem gondolhattam, hogy évekkel később már nem tulajdonítják Gorkij mondását. 2005-ben jelent meg a „Belgyógyászat, kardiológia a Szabolcs utcában 1889–2005” kötet, Préda István professzor szerkesztésében. A 156. oldalon ezzel a mondattal kezdi Antalóczy Zoltán professzor „A Klinika, 1975–1992” fejezetét: „Gömör Béla professzor mondta egy alkalommal, hogy „csak az történt meg, aminek a történetét megírták”.

Kétes dicsőség!

Professzor úr, kérem!

Udvaros Dorottya színésznő, szerencsétlenül elhíresült esete során, az ittas vezetés gyanúja miatt bilincsbe verve szállították a rendőrség egyik intézményébe, ahol az ügyeletes orvos (nyugdíjas igazságügyi szakértő) ítélte meg a véralkohol vétel mikéntjét. Nos, elhangzott a művésznő szájából: „.....s akkor a Professzor azt mondta...”. Tehát meg óhajtott tisztelni egy, már hatodik x-et látszólag betöltött orvost, akitől függött az eljárási menete, s azonnal „leprofesszorozta”. Már csak az ittas vezetés gyanújának izgalmas taglalása miatt is, nem is lehetett elvárni, hogy a szerkesztő ekkor a professzori „kinevezés” jogosságára terelje a szót. De az eset nagyon jellemző, a még oly neves laikus felfogására és a sugárzó média nagy tanító szerepére.

Természetesen e helyütt nem a sajtónak igyekszünk üzenni (ezt intézményesen kellene tenni, sok ennél fontosabb kérdéssel egyetemben), de orvos-kamarai lapunkban érdemes felhívni a figyelmet, hogy a közfelfogás helytelensége nem mentő körülmény a professzorság jogtalan aktív használatára, sőt a kamara által is elítélt etikai vétség.

(az Orvosok Lapjában 2005. 2. 27. o. megjelent írás egy részlete)

A jó hírű magánrendelői együttesben működve hamar megszoktam a tisztaságot, rendet, a kulturált viszonyokat. Éppen ezért kissé csodálkoztam, hogy amikor beteg tartózkodott a rendelőben – és ilyenkor soha nem szoktak zavarni – megszólalt a telefon és benne a recepció aggodó hangja:

– Doktor úr, kérem, ne haragudjon, de segítenie kell, mert itt van egy fiatal nő, csak angolul beszél, illetve tombol, mert nagyon rosszul érzi magát. Nem tudok mit csinálni, mert nincsen benn orvos a rendelőben, csak bőrgyógyász.

Természetesen, ez utóbbi kiszólás, mint poén miatt mesélem el ezt az esetet. Ugyanis valójában többségében remek bőrgyógyász hölgyek rendelték ebben az intézményben. Ekkor is munkában volt három közülük. De a recepció, megijedvén a súlyos esettől, ilyen pejoratív módon minősítette a dermatológia képviselőit.

Egyébként tényleg nem volt egyszerű megoldani az esetet. A fiatal, csinos török nő, – meglátva a vöröskeresztes logót az épületen – az utcáról tért be pánik állapota, rosszul léte miatt. Kiderült, hogy másnap reggelre volt repülőjegye,

de a repülés gondolatára, az attól való félelme miatt heves szívdobogása, ájulás érzése támadt. A pánikbetegekre jellemzően reszketve félt, még hozzá annyira, hogy belekapaszkodott a köpenyembe és el sem akarta engedni soha többé. Egy órán át tartó rábeszélés, meggyőzés és nyugtató injekció hatására tudta elhagyni az orvosi rendelőt – és remélhetőleg másnap elrepülni Budapestről.

38.

A rendelőbe hatvan év feletti, elég jó súlyban lévő, láthatóan nehezen mozgó nő lépett be. Mondta, hogy sok panasa van. Az orvos – ahogy kell – néha belekérdezett a panaszáradatba és hamarosan magában kialakította a véleményét, hogy szisztémás idegrendszeri betegségről lehet szó. A fizikális vizsgálat, kóros ínreflexek, aszimmetrikus izomgyengeségek még jobban megerősítették álláspontját, és a rettegett sclerosis multiplexre gondolt. Közölte a beteggel ebbéli gyanúját, és hogy feltétlenül és elég sürgősen szükség van például szemészeti vizsgálatra. Mire a beteg.

– Ne fáradjon doktor úr! és előhúzott három, különböző intézetből származó zárójelentést, melyek mind sclerosis multiplexet állapítottak meg.

– Csak gondoltam kipróbálom magát is. Hátha valaki egyszer nem ezt mondja...
(megjelent: MediArt 2011/1. 45. o.)

39.

Alfonz névre elkeresztelt kutyánk orvosi vonatkozása, hogy hideg téli nap volt, amikor feltehetőleg valaki meg akart szabadulni a pár hónapos kiskutyától, és a Frankel Leó úti kórházépületünk bejárati lépcsőjére tette le. Valaki behozta az osztályra és az orvosi megbeszélés alatt már nagyszerűen érezte magát, mert meleg levest kapott. Nem lehetett nem hazavinni..... Tizenhét éven át élt velünk.

Nos, Alfonz mindig bizonyítani akarta háláját, amit többek között azzal fejezett ki, hogy előszeretettel elkapta az idegenek nadrágját, de sokszor még a lábikráját is. Egy ízben is ez történt az utcai bejárati ajtó előtt. Kicsit odakapott egy arra haladó, már nem fiatal férfiú lábába. Erőteljesen kértem elnézését és közösen megvizsgáltuk állapotát, majd megállapítottuk, hogy semmi baja nem esett. Igen ám, de fél óra múlva csöngettek. Az illető visszajött, kezében lobogtatta a zokniját és felindultan közölte, hogy mégis talált lyukat a fuszeklin, és ezért 1000 forintot kér. Mit volt mit tenni, fizettem.

II.

NEKEM MESÉLTÉK . . .

Magam dr. Schulhof Ödön (1896–1978) tanár úrtól hallottam ezt a történetet, és bizonyára mások, akik akkortájt ott dolgoztak, szintén emlékeznek rá.

Carl Nothnagel (1841–1905) német orvos, akinek a nevét három szindróma is őrzi, majd húsz éven át a klinikai orvostudomány rendes tanára volt a bécsi egyetemen. Schulhof tanár úr nem találkozhatott vele, de dolgozott Bécsben, s ott hallhatta e rövid anekdotát.

Egy alkalommal az egyik tanársegédje igen felindultan kereste Nothnagel professzort.

– Kérem professzor úr, ne higgyen ennek a betegnek, aki mindjárt keresni fogja és engem rossz színben fog bemutatni. A történetéből egy szó sem igaz. Mire Nothnagel professzor:

– Ugyan tanársegéd úr, ne izgassa magát ezért a kis ügyért, hiszen annyiszor mondtak magáról valótlanul jót, – egyszer viselje el a fordítottját!

(megjelent: MediArt 2009/3. 46. o.)

Dr. Schulhof Ödön

A „rég” C osztályon, még a Lukács épületben történt. A szűkös helyviszonyok miatt a betegek vizsgálata egymástól lepedővel ellátott fülkékben történt. Így aztán – egymást a munkában eléggé zavarva – a szomszéd vizsgálóból minden áthallatszott. Egy ízben a kolléga óhatatlanul fültanúja volt annak, amikor a mellette lévő fülkében Temesvári Péter idősebb parasztembert kérdezett ki.

- Nemi betegsége volt?
- Áh, nem.
- Dohányzik?
- Már régen abbahagytam.
- Iszik?
- Hát, ha megkínál! – és az öreg hamiskásan rábökött a Temesvári doktor lábánál állomásozó demizsonra, melyet korábban egy másik betegtől kapott.

42.

Ifj. Greguss Pál (1921–2003) biofizikus, a Műszaki Egyetem tanára mesélte nekem saját történetét.

A biofizikai laboratóriumban végzett kísérleteknél is igénybe veszik a biometriai számításokat. Egy alkalommal készen lettek a megfigyelésekkel és előre elküldték a vizsgálati lapokat postán vidékre, a majdani feldolgozás céljából. Olyan sok lap volt, hogy két elkülönített nagy dossziéba csomagolták őket.

Pár hét múlva telefonáltak Greguss professzornak. Örömmel jelentették, hogy szignifikáns különbség van! Greguss elképedve kérdezte:

– De mi között?

Hát, – mondták – a két csomag nem a két körülmény által is külön csoportot jelentette? – mert ők úgy vették és azok között számították ki a szignifikanciát.

– Pedig erről szó sem volt.

Így higgyünk a matematikai szignifikanciának!

ifj. dr. Greguss Pál

BAKOS LÁSZLÓ MESÉLTE:

A nagyhírű Benedek László ideggyógyász professzornál, a magánrendelésen, a vizsgálat befejeztével a beteg az ajtóból még visszafordult, és mondta, hogy elfelejtett még egy receptet kérni.

A professzor mondta, semmi akadálya, jöjjön csak vissza, de akkor még 5 pengő a honorárium.

SZÁNTÓ LÁSZLÓ MESÉLTE: (DE LEHET, HOGY CSAK ADOMA?)

A hatvanas években még bőven előfordultak a mindennapi életben, és így az orvosi ellátásban is, a háború előtti rendszer (sokszor deklasszált elemeknek nevezett, de inkább csúfolt) alakjai.

Kórházi osztályon folyik a nagyvizit, megáll a főorvos az egyik ágy előtt és az abban fekvő öregúr erősen raccsolva kérdést tesz fel:

– Kérlek szépen, nagy örömmel hallottam, hogy Korompay névre hallgatsz. Magam is jól ismertem ezeket a családokat. Csak azt áruld el nekem, Te a felsőpatonai Korompayak vagy az alsópatonai Korompayak közé tartozol?

Mire a főorvos:

– Ki kell, hogy ábrándítsam, mert én a Kohn–Korompayak közül jövök.

NEUMARK TAMÁS MESÉLTE:

Az 1960-as évek elején ösztöndíjjal Nagy-Britanniában volt. Nagyon megbecsülte a helyet, ahol szállást tudott kapni. Csendes környezetben, kertés házban. Egy alkalommal a kertben időzött, amikor a kerítést jelentő sövény túloldalán, a kerti munkát végző szomszédot észlelte. Mivel mindig örült, ha gyakorolhatta az angol nyelvet, szóba elegyedett az illetővel, és elég hosszan elbeszélgettek.

Nagyon megdöbbsent, hogy amikor később a házigazda szeme elé került, az dühösen leteremtette:

– Hogy merészelt maga innen az én házamból a szomszédoddal beszélgetni, mikor én 14 éve lakom itt, de még soha nem álltam szóba vele.

Ja, abban az országban sok számunkra szokatlan szokás van!

A rádióban hallottam egy sportadásban:

A lehető legtalálóbb válasz – a sablonos, botor, okoskodó sportújságírói kérdésre.

Magyarország labdarúgó válogatottja, (akkor még meglepetés számba ment) éppen elveszítette az Izland elleni mérkőzést. Az újságíró mondja a nyilatkozásra bírt játékosnak:

– Alacsonyán kellett volna tartani a labdát.

A válasz:

– Igaza van, de az volt a baj, hogy nem volt nálunk.

EGY KUTYÁS MESÉLTE (az ebet is ismertem):

A kertés házban heti rendszerességgel volt bridzsparti. Természetesen Ali, a megtermett, és már nem fiatal farkaskutya jól ismerte a partnereket és soha semmi baj nem volt a bejövésük során. A házigazda kinyitotta a kertkaput és a vendéggel együtt, a kutya kíséretében mentek be a házba. Egy alkalommal azonban a vendég megérkezésekor valaki az utcáról szót kívánt váltani a házigazdával, mire azt mondta a vendégnek

Menj csak előre, mindjárt jövök.

Igen ám, de Ali a folyamatot úgy értelmezte, hogy a vendég a gazda engedélye nélkül igyekszik be a házba, és mielőtt a házajtóhoz ért volna, Isten igazából beleharapott a kártyapartner vádlijába.

A poén csak most következik. Akinek ezt elmesélték, aggódva kérdezte: és mi történt a sérülttel? Mire a házigazda:

Oh, az rendben volt. Taxival beküldtük a kórházba és hívtunk egy másik negyediket.

48.

A 80-as években Bányász Rezső volt a kormányiszóvivő. Erősen raccsolt. Az ár-emelések időszakát éltük, amit mindig a szóvivő jelentett be. Az a mondat járta a városban: hogy a szóvivő beszédhibája miatt a répa, retek és a mogoró ára soha nem fog felemelkedni.

49.

Nemrég történt. Német házaspár vidéki kisvárosunkban turistáskodott. A férfinél hirtelen rosszul lett során szédülés, zavartság állt elő. A házi orvosi ügyeletes szolgálat kihívott orvosa úgy ítélte meg, szükséges a beteget kórházba utalni. A közeli városban lévő nagy kórház megfelelő osztályára csak orvosi egyeztetés után lehet beteget bejuttatni. A házi orvosi ügyeletes orvos e célból felhívta telefonon a kórházat, s kérte az adott osztály ügyeletes orvosát. Miután elmondta neki az esetet, a kórházi ügyeletes orvos a következőket mondta a telefonba:

– Nem küldeni beteg, nem tudni német, beszélni csak magyar.

(megjelent: MediArt 2009/4. 43. o.)

50.

A Magyar Balneológiai Egyesület mindig jó hangulatú kongresszusa 2013-ban Mezőkövesden volt. Kovács Attila szolnoki osztályvezető főorvos jókedve viszont elpárolgott, amikor az első estén, a társas vacsora után rájött, hogy nem találja a gépkocsija indítókulcsát. Mit volt mit tenni, Szegedről – mert ott lakik – elhozatta a pótkulcsot, hogy majd haza tudjon menni a járművel.

El is hozták a nem kis távolságról. Később viszont „jó hír” érte, mert körözték azt a személyt, aki az első este helyszínén elvesztett egy autókulcsot, amit az asztalok alatt találtak meg. Az övé volt. Most már két kulcsa volt.

III.

ŐK ÍRTÁK

(MÁSOK TÖRTÉNETEI)

HORVÁTH ATTILA

Gömör Béla professzor úr azt kérte tőlem, hogy a nemrég indított, a „Nekem mondták” című új rovatban írjam meg egy kis huncut emlékemet, valami olyasmit, amit nekem mondtak hajdanán. A nagy elődök tréfás–bölcsgondolatai között válogassak, javasolta. Nem mintha nem lettek volna bölcsek vagy pláne viccesek a nagy elődök – sokat mulattam akkortájt rajtuk – mégis inkább a közelmúltból egy betegem mondására emlékezem.

Az előzmények régre nyúlnak vissza. 1970-ben nyitottam meg a magánrendelésemet bérelt rendelőben. Egy fiatal egyetemi szakorvos számára nem volt ez akkor olyan egyszerű. A környezet, de főleg a főnök nem nézte ezeket a próbálkozásokat jó szemmel. Aztán arra kellett számítani, nagyon lassan fog beindulni. Mégis mindezek ellenére megkockáztattam, mert a függetlenség illúzióját adta. Első betegeim egyike, nevezzük Mária néninek alacsony, 50-s éveiben járó asszony volt, aki ízületi panaszai miatt járókeretével is nehezen mozgott, és a korán kialakuló kataraktája miatt alig látott. Gondozója kísérte mindenへrendelésre. Évente többször is megjelent, többnyire banális bőrelváltozásokkal, amelyeket ő súlyosnak gondolt. Így telt el 37 év. Közben sok minden megváltozott. Egyszer áthelyeztem a rendelőmet, és egyszer újra nőültem, Ő háromszor cserélte le a gondozóját. Rendszert is váltottunk, én még testsúlyt is. Mária néni azonban állandó maradt.

Ezt a változatlan-ságot volt hivatott jelezni a történelmi korszakokat áthidalóan még mindig eredeti járókeret és az ugyancsak elnyűhetetlen, vastagüveges szemüveg is.

Utolsó találkozásunkkor, amikor elhelyezkedett a széken hosszan vizsgált szemüvegén keresztül.

Ahogy elnézem magát, hamarosan nyugdíjba kell mennie – mondta lassan, tárgyilagosan, talán kissé megértően is.

Rendezni igyekeztem a váratlan indítás okozta meglepetéstől szétcsúszott arcvonásaimat, és a gondolataimat is. Nem akartam mondani, hogy ezt az egyetem már elintézte. Meg szerettem volna nyugtatni, hogy jól érzem magam, nincs oka aggodalomra. Folytatta.

– Gondoskodjon rólam! Valakinek adjon át – valami fiatalnak – nem maradhatok bőrgyógyász nélkül!

Le nem vette a tekintetét rólam, hosszú másodperceken keresztül, konok figyelemmel nézett az arcomba.

Nos, megígértem neki, hogy lelkiismeretesen fogok gondoskodni arról, hogy az utódom megfelelő és fiatal legyen. Másnap orvoshoz mentem és elkezdtem a teljes körű orvosi kivizsgálásomat.

Arra rádöbbsentett Mária néni, hogy az orvosi foglalkozást nem lehet minden átmenet nélkül, hirtelen abbahagyni. A betegek kedvesen szoros rabszolgakötöttségéből csak fokozatosan, lépésenként lehet szabadulni.

(megjelent MediArt 2008/1. 40–41 o.)

52.

SIMON LÁSZLÓ (1943–2014)

Egy kicsit gasztroenterológiai jellegű a történet, nem ünnepi ebéd előttre való, de igaz.

A szálóptikás vastagbél-tükrözést 1971-ben vezettük be hazánkban az első között, ráadásul Jászberényben. Elég nagy port vert fel a dolog, az akkori viszonyok között is sokan hallottak róla, és ennek meglettek a sajátos következményei.

Egy őszi napon kezdődött. A Viharsarokból jött a családtag telefonhívása, hogy egy betegnek rendkívül sajátos, nehezen interpretálható vastagbélpanaszai vannak, a javasolt műtét előtt – ultimum refugiumként – az új csodavizsgálat talán megoldást jelenthet, többet csak személyesen. Mondtam, jöjjön, megpróbáljuk.

Két nap múlva állított be egy rendkívül koszos Merciben egy váratlanul disztíngvált megjelenésű, ősz, dűsbajszú, az ifjonti elképzeléseim szerint sikeres lókupecnek mindenben megfelelő úr, számomra számtalannak tűnő családtagja kíséretében. Miután néhány keresetlen szóval mindenkit elzavart, karon fogott, és bevezetett a saját vizsgálómba, az asszisztencia felesleges jelenlétét ugyancsak szükségtelennek tartva.

– Tudod Doki, elég fiatalnak tűnsz, de szerencsére elég bambának látszol – mondta könnyedén, majd kitálalta történetét.

– Apám, jó volt a tavasz. Úgy gondoltam, eleget éltem már a semmibe, elszaladok Párizsba, hallottam, a város is szép, meg hát megnézem a lányokat ... – vágott hátba selyma mosollyal az öreg gavallér.

Na, innen a történet már tragikomikusba fordult. Akkor még, persze ezt csak mi, idősebbek tudjuk, a jó magyar pengőforint erős volt ugyan, de a másutt is használható értékesebb valuta kivitele meglehetősen nehézségekkel bonyolódott.

Az öregúr – fel sem tételezem, hogy valamely alvilági kapcsolat révén – szerzett egy csodálatos, fémes fényesen csillogó, rakétát formázó összecsavarható patront, amelyet jelentős tartalommal megtömve, nagy nehezen felgyömöszölt alfelébe. Az utazás első napját még csak enyhe alhasi teltségérzés jellemezte, de a következő napok már a shakespeare-i tragédiák hangulatát idézték. Ült szegény turistánk, ült órákat a megfelelő helyen, ki sem mozdult, várost sem nézett, a francia lányokat sem látta, csak várta, várta a több oldalú könnyebbséget ígérő vizionlátást. A drága – hivatalos! – valután megvett eredeti francia hashajtó sajnos nem ismerte a keleti blokk igazi gondjainak megoldását, és az élettan szabályainak mindenben megfelelően a folyamatosan híguló vágyak mellett a patront egyre felsőbb bélszakaszokba antiperisztaltikázta.

Tíz szörnyű nap. Egy helyben ült szegényünk, elvileg gazdagon, éhezett-szomjazott, fázni csak azért nem, mert a tehetetlen düh forrósította a fejét. Nem szaporítom tovább a szót, az előző megpróbáltatásokhoz képest jajgatásokban dús, de élményekben jóval gazdagabb másfél óra következett, és közös volt az öröm, amikor a kolonoszkópon bevezetett polipektómiás hurok fogságában napvilágra került az annyira várt, mégis sokszor elátkozott újszülött.

Az öregúr utánozhatatlanul elegáns mozdulattal fogta azonnal kézbe a környezet mázától még fakón csöpögő, kétségkívül sok oldalról vádolható tárgyat, és könnyedén szétcsavarva azt, kinyálazott belőle nyolc darab zöldhasú ötöst, és akkor majd egy havi fizetésemet nyomta köpenyem zsebébe, meggyalázva ezzel annak addigi hófehérségét. Amit búcsúzóul még mondott, finoman érintve rendszerünk fensőbbségét, és közben ebbe lazán beleépítve szakmánk meglehetősen mélyről fakadó kritikáját, még ma sem merem leírni.

Így igazolta nekem fiatalságomban a sors, vagy valaki a régi mondást: pecunia non olet.

(megjelent: MediArt 2008/2. 40–41.)

Dr. Simon László

BÁLINT GÉZA

Első főnököm, Gáspárdy Géza többek között közszénnnyel is foglalkozott. A 60-as évek elején nemigen folyt ambuláns ellátás az ORFI reuma osztályain, a Központi Reuma Tanácsadáson kívül. Gáspárdy osztályain azonban nem hivatalos közsvény ambulanciát létesítettünk. A berendelt közsvényes betegeknek 24 órás gyűjtött vizeletük teljes mennyiségét is hozniuk kellett, mert nemcsak a húgsavürítésüket vizsgáltuk, de tudományos célból aldosteron ürítésüket is. Ennek meghatározásához Vecsei (Weisz) Pálnak, a szteroid laboratórium kiváló vezetőjének a 24 órás vizelet egész mennyiségére szüksége volt.

Az egyik ambuláns reggelen a pirospozsgás, bajszos vidéki atyafi szégyenkezve vallotta be:

- Vizeletet nem hoztam sajnos doktor úr!
 - Hogy-hogy? – kérdeztem.
 - Ellopták tőlem a vonaton a csatos üveget!
- Hatalmasat neveltünk a főnökkel és Olgi főnövérrrel.
Jót húzhatott belőle valaki! Egészségére válják!

(megjelent: MediArt 2008/2. 41.)

SZÖLLŐSY TIBOR

Orvosi pályám természetes és magától értetődő komolyságán túl a sikerélmények és sajnálatos kudarcok fonatában volt részem már-már anekdotikus „találkozásokban” is.

Az egyik ilyen mosolyra készítő esemény egy fogyókúrázó csoporttal kapcsolatos. Volt osztálytársam, felesége, valamint baráti körük három tagja, akik örömmel evickéltek évek óta a gasztronómiai élvezetek örvényekkel telített csali-vízében, elhatározták: mivel elérték ama kritikus állapotig, mikor már háromtorkályos létük komolyan gátolta őket napi tevékenységükben, fogyni fognak/akarnak orvosi felügyelet mellett és kalákában, mert ez tortúra – olvastak, hallottak róla – csakis csapatszellemben bírható ki.

Bevonulásuk napján minden részletre kiterjedő alapossággal ismertettem őket a kúra részleteiről, azokról az elvárásokról, amit az a terápia támaszt velük

szemben, nem titkoltam várható és természetesen jelentkező majdani lelki–testi próbatételük velejáróit.

Látható megértéssel fogadták „jósolataimat” és vállalták a nagyon is rövid pórázra fogott elkövetkezendőket.

A gyermektenyérenyi papírvékony párizsi, a párolt néhány szem zöldborsó, a pár decinyi leves, az alma, a két–három szem vitamin, a falatnyi rozskenyér már a harmadik nap a depresszió határára terelte a csapatot, melynek szószólója volt osztálytársam, élve szakállas ismeretségünk jogával, bekopogtatott hozzám:

– Nem lehetne ezt a terápiát másképp alkalmazni, esetleg kíméletesebben, azaz fokozatosan csökkenteni az otthon megszokottakat? Meg aztán vagyunk annyira jóban, ismerjük annyira egymást, hogy mi némi kivételezést élvezzünk.

Elmagyaráztam neki újfent azt, amit érkezésük napján, kalória–számolással támasztva alá célunkat.

Lehangoltan távozott.

A hetedik napon az egyik sanyargatottat söriváson lepte meg az éjszakai ügyeletes, aminek eltávolítás lett a „hozama”.

A megcsappant csapat szóvivője kegyetlenséggel vádolt meg és erélyesen követelte biztosítását annak, hogy a terápia, amit ő GULÁG–rendszernek aposztrofált, nem fog egészségkárosodással járni.

Számos tudományos érvekkel alátámasztott cikket, brosúrát adtam oda, hogy olvassák, tanulmányozzák megnyugtatóan lázadó belső világukat, ismerttem klinikánk ez eddig tetten érhető „beszélő” eredményeit.

Láttam, nem sikerült meggyőzőnöm, annál inkább, mert nem ezért látogatott meg. Hasonlót olvastam szenvedő szemeikből, mikor naponta többször is találkoztunk, érintkeztünk a vizsgálatok kapcsán vagy csak „úgy”.

A kulmináció a tizedik napon történt. A kis csapat sorakozott ajtóm előtt, s néhány tizedmásodperces hezitálás után belépett szószólójuk, akin azért már látszott a diéta eredménye, s egy szuszra kijelentette.

– Mivel eddigi kérésünk nem talált együttérzésre és meghallgatásra, elhátároztuk, még hozzá visszavonhatatlanul, kérésünk, de most már követelésünk azonnali elfogadása céljából a mai naptól éhségstrájkba kezdünk.

– Elfogadom döntéseket – nyújtottam parolám – azzal a feltétellel, hogy az éhségstrájk utolsó napját én jelölöm meg.

Aznap az esti órákban elhagyták az osztályt, hónapokig egyikükkel sem futottam össze, igaz ők nem jártak gyalog, hanem autóban közlekedtek.

(megjelent: MediArt 2008/3. 46–47. o.)

BÁLINT GÉZA

A 60-as években a termelőszövetkezeti tagokra is kiterjesztették a társadalombiztosítást. Sok községben azonban nem volt körorvos, ezért kórházakból mentek ki kollégák 3–3 hónapra helyettesíteni. Az ORFI Jászboldogházát kapta „patronálandó” községnek. Mikor Gavallér Lacira – az azóta elhunyt – kitűnő sebész, ortopéd és traumatológus kollégánkra került a sor, ő foghúzást is vállalt, mert ahhoz is értett. Egyszer azonban meggyűlt a baja egy háromágú, ráadásul görbe gyökerű foggal. A fog koronája kijött ugyan, de a gyökerek bizony bent maradtak. De Gavallér Laci nem jött zavarba.

– No, bátyám! – mondta az idős TSZ–parasztnak – a nagyját már kihúztam, a többi ki tudják már húzni a jászberényi SZTK–ban is!

(megjelent: MediArt 2008/3. 47. o.)

HÉZER KLÁRA

Még a 70'–es években történt, az egyik jól ismert betegemmel. Gyakran voltak súlyos fóbái, amelyeket nagyon valósan élt meg. Nem mert a lakásban maradni, felvételre került az illetékes elmeosztályra. Szívesen fogadták, minden munkát rá lehetett bízni, ügyesen elvégezte azokat. Amikor megnyugodott, hazaengedték, hiszen félelmeit is elfelejtette. Egy újabb alkalommal attól félt, hogy a szomszéd lakásból, a saját TV–készülékén keresztül ártalmas sugarakat kap, ezért újságpapírba csomagolta a készüléket. Bevonult az ismerős elmeosztályra. Amikor hazajött meglátogattam, s kérdésemre azt mondta: „semmi baj, csak ez a sugárzás ne lenne”. Nem értettem, hogy jöhetett haza, ha még mindig a sugárról van szó. Felhívtam az elmegyógyász kollégát, aki felvilágosított, hogy emlődagana-tot találtak a betegen, radioterápiát kezdtek el, még néhány kezelés hátra van, majd küldik a zárójelentést. Tehát ez a sugárzás valódi volt! Milyen félreérthetők lehetnek a betegtől felvett anamnézis szavai!

(megjelent MediArt: 2008/3. 47. o.)

KOVÁCS ÁGOTA

A látszat csalhat.

Gyulladásos bélbetegségek esetében, különösen Crohn betegség aktív szakában a betegek fogamzó képessége csökkent. Amikor megismertem a 34 éves nőt, már volt két serdülőkorú leánygyermek. Crohn betegsége aktív volt, szűkületet okozott, két év gyógyszeres kezelés után műtét vált szükségessé. A beteg bélszakasz eltávolítása után a fiatalasszony panaszmentessé vált, meghízott, kivirult, hormonális ciklusa helyreállt, házaselete rendeződött, majd másfél évtized után ismét terhes lett. Az egész család nagy boldogságára egészséges fiút szült. Közben idősebbik leánya férjhez ment. Egy alkalommal a fiatal, még gyermektelen házaspár sétálni vitték a legifjabb családtagot. Távolabbi ismerőseik azt hitték, hogy a baba az övék. Az ifjú férj önérzetesen felelte a babakocsiban fekvő csecsemőre mutatva: ez nem a fiam, ez a sógorom. A történetet betegünk, a büszke anya és anyós mesélte el, aki azóta már többszörös, boldog nagymama. Legfiatalabb gyermeke és legidősebb unokája között alig néhány hónap korkülönbség van.

(megjelent: MediArt 2008/4. 46. o.)

MAGYAR ANNA

Mindig elégedetlen, rosszkedélyű nőbetegemtől idült májgyulladás gyanúja miatt levettem egy cső vért, és beutalót mellékelve megkértem a beteget, vigye el a vért saját kezűleg az Országos Epidemiológiai Központ Hepatitis Laborjába. A beutalóra ráírtam: T. Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ, Hepatitis Labor! Ezután pár szavas anamnézissel indokoltam gyanúmat és kérésemet. A betegnek elmagyaráztam, hová kell vinnie a vért.

Két óra múltán a beteg izgatottan és felháborodottan jelent meg a rendelőben, dörömbölt az ajtón, majd szinte visszadobta a vérmintát és a beutalót. Szemrehányón kiabált velünk, micsoda tortúra, tudhattuk volna, hogy hiába, őt máskor ne küldözzessük halott orvosokhoz. Kiderült, hogy a portán Johan Bélát kereste, hogy átadja neki a vérmintát, a portás pedig jóindulatúan felvilágosította, hogy Johan Béla már 20 éve elhunyt.

(megjelent: MediArt 2008/4. 46. o.)

SZÁSZ ANDREA

Kezdő belgyógyásként a tízágyas férfi-kórtermemben mindig legalább 14-en voltak, jutott pótágy a csap alá is. A lepusztult, málló vakolatú, öreg épület rég megérett volna a felújításra. Bekerült az én „dísz-kórtermembe” egy varix-rupturás, kedves alkoholista, akit lege artis elláttam. Aznap ügyeletesként délután is többször benéztem hozzá: stabilizálódott az állapota, pár kedves szót is váltottunk, a Sengstaken–Blakemore–szondát is türelmesen viselte. Majd az esti vizitnél szólt, hogy néhány hangya szaladgál a sarokban. Hmm...Később már sok, majd egyre több hangya szaladgált szerinte a kórterem túlsó sarkában. Gyors telefonos neuro–psychiatriai konzultáció után még aznap éjjel áthelyeztem Pesthidegkútra a szerintem deliráló, a hangyáktól egyre nyugtalanabb öregurat. A kórtermi lámpa tompa fényénél írtam meg az áthelyezési zárójelentését... Azután jött a reggel, vele a világosság, és mint afféle friss, kezdő belgyógyász be-penderültem a kórtermembe reggeli vizitre. Meghűlt bennem a vér, sem szólni, sem mozdulni nem tudtam: a vízcsap melletti sarokban, az áporodott, túlzsúfolt kórterem szemetesládája mellett csak úgy hemzsegetek a hangyák!!!

A lelki-furdalás azóta sem csitul bennem, amikor erre az éjszakára és erre az áthelyezésre gondolok. Az akkori professzorom pedig nem értette, miért kérleltem őt, hogy a legrövidebb időn belül vegyük vissza az osztályra, mégpedig hozzam azt a deliráló, csöves alkoholistát!! Visszakaptam. És azt sem értette senki, hogy a kis kezdő orvosi fizetésemből miért vittem neki minden nap egy sonkás zsemlét. Hát csak azért, mert a sonkás zsemlét szerette.

(megjelent: MediArt 2008/4. 46. o.)

BÁLINT GÉZA

1977-ben Glasgow-ban töltött ösztöndíjas évem elején kórházunkban, a Royal Infirmary-ban egy tudományos ülést követően fogadást tartottak. Bemutakoztam a mellettem álló középmagas, karcsú, élénkszemű, 60 körüli mosolygós úrnak, „Doktor Lyell vagyok” – mutatkozott be ő is. „A szindrómás Lyell?” kérdeztem meglepve, hisz nem számítottam arra, hogy éppen az orvostörténet egyik alakjával koccintok.. Új ismerősöm elnevette magát. Ó, nem Ön az egyetlen, aki

meglepődik, ha bemutatkozom. A múltkor egy mexikói kolléga azt kérdezte tőlem: „Hát Ön még él?”. Majd dr. Lyell így folytatta „Láthatja Ön is, jó egészségben vagyok – de az biztos, hogy Ön nem lehet Bálint, a híres pszichiáter, mert Ő már meghalt sajnos”.

(megjelent: MediArt 2009/1. 45. o.)

61.

RISKÓ TIBOR

Az 1940-es évek elején, mint az Anatómiai Intézet munkatársa, előadásokat tartottam a zöldkeresztes védőnőhallgatóknak Debrecenben. Tudni kell, hogy akkoriban a védőnők az egészségügyben dolgozók különös tekintéllyel rendelkező tagjai voltak. A hallgatók rendkívül érdeklődő, – és számunkra, fiatal előadók számára nem közömbösen – igen csinos fiatal lányok voltak. Igazgatójuk egy arisztokratikus hölgy volt, akit „méltóságos asszony”-nak kellett szólítani. Szigorú rend szerint vezette az intézetet és hallgatók nevelését.

Az előadásokra többnyire Vályi-Nagy Tiborral (1912 – 1969) mentem, aki a Gyógyszertani Intézet fiatal munkatársa volt. Jóval később, egyetemi tanárként, sajnos fiatal korában, balesetben halt meg. Egyik alkalommal az igazgatónő megállított bennünket és azt mondta: „Uram! Az a benyomásom, hogy Önök időnként nem a legtisztességesebb szándékkal jönnek előadást tartani a lányoknak”. Vályi-Nagy Tibor (akit mi csak Cucunak hívtunk), legmélyebb tiszteletét kifejezve azt válaszolta: „Méltóságos Asszony! Sajnos tévedni tetszik, mert mi nem időnként, hanem mindig az Ön feltételezésével kapcsolatos gondolatokkal jövünk ide”. Kimért fejbiccentés után válasz nem volt, de mi továbbra is megtarthattuk az előadásokat.

(megjelent: MediArt 2009/1. 46. o.)

62.

RISKÓ TIBOR

Van egy szép kristályvázám, a hozzátartozó piros szalaggal, ami aranybetűkkel bizonyítja, hogy: 1961. VIII. 20. Pécs Gyorsasági Bajnokság Autó-Motor tiszteletdíja.” Egyik féltve őrzött emlékem ez! Annak ellenére, hogy én sohasem motoroztam, nem vettem részt gyorsasági bajnokságon! Ami értékessé, emléke-

zetessé teszi számomra, annak a története, hogyan került hozzám a váza és a szalag?

Az ötvenes évek elején egy fiút vettünk fel az osztályra, aki spondylitis tbc miatt megbénult. Addig, sok éven keresztül fűzött hordott, majd gipszágyban feküdt, de állapota egyre romlott. Alsó végtagjai megbénultak, széklet-, vizelet inkontinens lett. Reménytelennek ítélt állapotban helyezték hozzánk, további kezelését nem vállalták. Abban az időben a csont-ízületi, főleg a gerincfolyamattal szenvedő tbc-s betegeket általában „konzervatív” módszerekkel kezelték. Ezt a kezelési módot R. Kaufmann (1953) úgy jellemezte, hogy „semmiféle állatkísérlet sem tudja megteremteni azt a rettenetes olvasmányt, amelyet betegeink kórlapjának tanulmányozása nyújt, amikor a gipsz alatt várakoznak és minden röntgenvizsgálat csak az előrehaladó destructiot igazolja.” Ilyen sorsú betegekkel abban az időben gyakran találkoztunk. Látva a fiú állapotát, csakis műtéti megoldásra gondolhattam. Kitakarítottuk a csigolyák tbc-s gócat, elülső behatolásból egyidejűleg felszabadítottuk a gerincvelőt és stabilizáltuk a gerincoszlopot. Megfelelő antituberkulotikus gyógyszereket adtunk. Állapota fokozatosan javult, olyannyira, hogy néhány évvel a műtét után, az '56-os forradalomban olyan aktívan vett részt, hogy utána letartóztatták. Édesanyja – aki orvos volt – mindent megtett, hogy fiát kiszabadítsa. Lobogtatta a korábbi zárójelentéseket, hogy a fiú milyen súlyos állapotban volt, betegsége kiújulhat. Elérte, hogy fiát áthelyezték a rabkórházba. Az ottani orvosok engem hívtak konzíliumba. Elmagyaráztam, tbc-s betegsége miatt milyen veszély fenyegeti a fiút. Előfordulhat az is, hogy újból megbénul. Hogyan kezelnek majd a rabkórházban egy bénult, széklet-, vizelet inkontinens beteget? Ha ez bekövetkezne, és ilyen állapotában helyeznék szabadlábra, milyen felelősséget kell vállalniuk! Így sikerült elérnem, hogy – bizonyos feltételekkel – szabadlábra helyezték. Múltak az évek és a fiú annyira rendbejött, hogy régi szenvedélyéhez, a motorozáshoz is visszatérhetett. Részt vett a Pécsi Gyorsasági Motoros Bajnokságon! Ott nyerte a vázát és a szalagot. Nem sokkal a bajnokság után megjelent nálam és azt mondta: „Doktor bácsi, ezt maga nyerte!” Átadta a vázát és a szalagot. (Azért szólított „doktor bácsi”-nak, mert abból az időből ismertük egymást, amikor – kettőnk kapcsolatában ez a megszólítás illetett meg.) Azóta is féltően őrzöm ezt az emléket! Sokat gondoltam, gondolok erre a történetre, ezért (is) érdemes orvosnak lenni!

(megjelent: MediArt 2009/3. 46. o.)

NAGY EDIT

Februárban történt, a mentősök reggel fél 8-kor telefonálnak, hogy sürgős hívást kaptak a faluból, már indulnak is, de menjek azért el, nézzem meg a beteget. A hívás úgy szólt, hogy a 31 éves nőbeteg nagyon görcsöl, hüvelyből vérzik és hirtelen felpuffadt a hasa. A mentősök azért kérték a segítséget, hogy esetleg valamilyen allergiás reakcióról lenne szó. A hölgy egy négy gyerekes anyuka, aki pár hete valamelyik aprósággal járt is a rendelőben. Kíérkezve látni, hogy a beteg az előszobában sétál. Hasi görcsökről és erőteljes vérzésről panaszskodik. A férj még mérges is, hogy ez most nem hiányzott, hisz ott a sok fa az udvaron, amit be kell hordani és most a gyerekek, rámaradnak. Rákérdezve, hogy esetleg terhes-e, az asszony hevesen tiltakozik, hiszen minden hónapban meg volt a vérzése, meg különben is az utolsó szülésekor lekötötték. Megkérem, hogy fekdjön le, hogy megvizsgáljam. Vizsgálatkor valóban közepesen elődomborodó hasat látok, egészen a bordaívek alatt tapintható kemény rezisztenciával. Ekkor újból rákérdezek a terhességre, de a hölgy váltig tagadja, s lehetetlennek tartja. Nagy bizonytalanságot éreztem, mert nem tudtam mivel magyarázni a tüneteket. Valami méhdaganat vagy petefészkek ciszta? De ennyire szabályos szélű? Ilyen gyorsan kialakuló? „Szerencsémre” a mentősök is oda értek és közöltem velük az én gyanúmat, a terhességet illetően, de hölgy hozzáállását is. Sok idő nem volt, el kellett döntenem, hová vigyék, az SBO-ra, hasi UH-ra vagy a szülészetre. Én a szülészetre javasoltam, ha tévedtem, még mindig van idő, UH vizsgálatra. Két óra múlva a védőnő telefonált, hogy a falu egy 3200 gr kisfiúval szaporodott.

Téli időben, amikor az asszony nagykabátban a gyerekekkel volt ott a rendelőben, nem tűnt fel a terhessége. Meg hátrány, ha az ember csak két éve van a faluban, és még nem ismeri igazán a betegeit. De ő az ötödik terhességnél már nyilván tudta miről van szó! A kisgyerek aranyos. Én meg nem kérdezem, hogy miért akarta titkolni a terhességet.

(megjelent: MediArt 2009/4. 42–43. o.)

KOVÁCS ATTILA

A női mentős kórterem pótágyán 80 év feletti beteg feküdt ismeretlen eredetű anémia miatt. Az osztályvezető csontvelő mintavételt rendelt el és hát ki másra bízhatta volna a sternumpunkciót, mint rám, a zöldfülű gyakornokra. Amikor a szükséges eszközöket tartalmazó tálcával a néni felé közeledtem, igyekeztem magabiztosnak látszani és már jó előre nyugtattam őt (és magamat):

– Kezét csókolom, egyáltalán ne tessék izgulni, szinte nem is fog fájni! Először érzéstelenítőt tetszik kapni, és ha majd hat, akkor következik maga a mintavétel.

Az idős hölgy nem szólt, csak bólogatott. Később folytattam a nyugtató szavakat:

– Most egy kis szúrást tetszik érezni, azután megszívom a fecskendőt. Valóban, akkor fájni fog kissé! Olyan bátor tetszik lenni, kérem, most szorítsa össze jól a fogait!

Úgy tűnt, a beteg megsajnálta az izguló, de bátorító doktort és ő is mindenáron együtt akart velem működni. A fogainak említésére felcsillant a szeme és segítőképpen kérdezte:

– Doktor úr! Vegyem ki a fogaimat az éjjeli szekrény fiókból?

(megjelent: MediArt 2010/1. 46. o.)

BARTHA ATTILA

A 30 éves fiatalembernek már 10 éve ismert SPA betegsége. Sajnos, már eléggé látszik is rajta. Reumatológus kolléga küldi biológiai terápia elbírálása céljából. Feltűnően csinos feleségével érkezik. Első alkalom, eléggé aggódik és mindenre nagyon kíváncsi. Úgy dönt, kezdjük el a kivizsgálást.

Másodszorra hatalmas iratköteggel jön. Az SPA-ról, a biológiai terápiáról, az alkalmazható gyógyszerekről a világhálóról szinte mindent kinyomtatott és betéve tud. A beszélgetés hosszú, az asszisztensnő már nem is bírja, kimegy a mellékhelyiségbe. Gyula alig várja, hogy hármásban maradhassunk (mert természetesen a neje ismét eljött vele).

– Doktor úr, semmit nem találtam arról, hogy ez a kezelés hogyan fogja befolyásolni a nemi teljesítményemet?

– Hm, erről én sem tudok semmit. Egyetlen egy fórumon sem szóltak erről és az eddig ilyen terápiában részesült betegektől sem hallottam erre vonatkozóan semmit sem, igaz, nem is kérdeztem.

Végül Gyula (és a felesége) úgy döntött, belevágnak.

Három hónap múlva az ellenőrző viziten a beteg ki van cserélve, labor, BASDAI szuper, még az occiput–fal távolság is jobb lett, mellékhatás nincs. Persze megint sok a beszéd, az asszisztensnő szeretne kimenni, kávézni a büfébe. Most már magam alig várom, hogy kilépjen.

– Gyula, aztán mi van a férfiasságával?

– Doktor úr, ilyen fickós még életemben nem voltam!

Íme, egy egyáltalán nem mellékes hatás!!

(megjelent: MediArt 2010/3. 47.)

66.

NOVASZEL BALÁZS

Bejön a háziiorvosi rendelőbe az 55 éves nő. Ránézek, s látom, hogy tetőtől–talpig sárga. Szorongva kérdezem, hogy milyen panasza van, de ő csak adminisztratív ügyben keresett fel. Állítja, hogy semmi baja nincsen, nagyon jól érzi magát. A szakma szabályai szerint agyamban ijesztő gondolatok cirkálnak, rögtön megfordul fejemben a fájdalomtalan mechanikus icterus gyanúja, mely mögött például epehólyag carcinoma a lehetséges kórisme. Ezért tovább kérdezősködöm. Étvágy, hasi fájdalom, rossz közérzet. Magamban már el is határozom, hogy laboratóriumi és más vizsgálatokra mindenképpen rábeszélem a hölgyet. De az ő válasza: „Semmi panaszom nincsen doktor úr, csak gyógyszerert jöttem íratni a férjemnek”. De mondom:

– Erzsí néni, nem látta, hogy milyen sárga mindene?

– Ó doktor úr, én minden nap sült tököt eszem . . .

(megjelent: MediArt 2010/3. 47. o.)

67.

GÉHER PÁL

Kongresszusi anziksz

Kényszerből, de nehéz hétvégét szerveztem magamnak. Pénteken a személygépkocsimmal Bécsbe mentem szakértői megbeszélésre és onnan szombaton

terveztem átautózni Bükfürdőre, a Magyar Gerinctársaság hagyományos évi Kongresszusára.

Az egész rosszul indult. Csütörtök este elhagytam a mobiltelefonomat. A felderítés és a visszaszerzés izgalommal és idővesztéssel járt. Pénteken az autózás Hegyeshalomig eseménytelen volt, ott azonban elkezdett szakadni a hó, s alig lehetett látni. Nagy nehézségek árán jutottam el az osztrák fővárosig. Ismét csak kisebb malőr volt, hogy a megadott szállodát először rossz címen véltem megtalálni.

Másnap is derekasán esett a hó és kimerülten érkeztem Bükre, ahol a nagy hó és zsúfoltság miatt nem lehetett a szálloda parkolójában megállni.

Az igazi kálváriám a hazainduláskor kezdődött. Szinte mindenki egyszerre készülődött a hazautazáshoz, a porta előtti térség tele volt emberekkel és bőröndökkel. Úgy terveztem, hogy elgyalogolok az eléggé messze leparkolt autómért, odaállok a bejárat elé és majd beszáll a 80 év feletti házaspár, akiknek Budapestre fuvarozását elvállaltam és berakodom bőröndjeinket. Miután odagördültem a szálló bejárata elé, s elérkezett a beszállás pillanata, a bőröndömnek hűlt helye volt. Érthető izgalommal kutattam át az egész előcsarnokot, majd a szobaasszonyok segítségével a már üres szobákat, de sehol nem találtam, és a szállodai recepción sem tudtak segíteni. Aggodalmam nem alaptalanul volt nagy: a bőröndben volt a laptopom, egy dobozkában több pen drive, a következő heti előadásaim anyagaival, a gépkocsi forgalmi engedélye, a vezetői engedélyem, a lakáskulcsaim és a három napos utazásra hozott valamennyi személyes tárgyam.

Nem volt mit tenni, a szálloda jegyzőkönyvet vett fel, majd (jogosítvány, forgalmi nélkül!) elindultunk hazafelé. Az autóban síri csend volt, utasaim meg sem szólaltak, magam pedig automatikusan vezettem és órákon át riadtan gondolkoztam: hol lehet a bőröndöm? Hogy vesztetett el? Netán ellopták? Hogy fogom pótolni az elveszett iratokat, elektronikus adatokat? Mikor fogom tudni újra összeállítani a már holnap aktuális előadásomat? Milyen fájdalmas a majdnem félmilliós anyagi kár.

Mivel öcsém még pénteken (ugratásból) felhívott egy barátjával, aki történetesen a szálloda igazgatója Bécsben, közölve, hogy sajnos nem tudják a megígért szobát Bükfürdőn biztosítani, csak Sümegen tudnak elhelyezni – majd öcsém kacagva átvette a telefonálást – még az is a fejemben járt, hogy nem újabb ugratás áldozata vagyok-e?

Hazaérkezésemkor várt a következő csapás. Mivel a lakáskulcs hiányában feleségemet már előzőleg értesítenem kellett, az ajtóban a rosszullét hatásán lévő, kezét tördelő, kisírt szemű asszony fogadott. Követelte, hogy azonnal men-

jünk a kerületi rendőrségre bejelentést tenni. Ez már csak azért is kellemetlen lett volna, mert sajnos lakásbetörésünk miatt, legutoljára néhány hónappal ez előtt vendégeskedtünk ott. Beláttam az elkerülhetetlent, de „kivívtam”, hogy előbb elfogyasszam a megérdemelt, bár kései ebédet. Eközben szólalt meg a mobiltelefonom (vasárnap ebédidőben!) és egy riadt női hang keresett vidékről. Elnézést kér, – mondta, s a nevemen keresett. Rögtön rákérdeztem: megvan a bőrönd?! S jött válasz, igen, mire hatalmas kő gördült le szívemről.

A következő történt. A kongresszus egyik gáláns úriember résztvevője, tekintettel a rossz időre felajánlotta egy kolléganőjének, hogy hazaviszi autójával a vidéki városba – aki annak igen megörült. A bepakoláskor a doktornő ott állt az ő egy csomagjával az én „csoportom” mellett. Ő maga betette a kofferjét a gépkocsi csomagterébe, azonban az udvarias kolléga úgy értelmezte, a másik is az övé (ami ez enyém volt!), azt felkapta és szintén betette a gépkocsiba. A kolléganő nem tiltakozott, gondolta tudja a sofőrje, hogy mit tesz. Amikor sok óra múlva hazaérkeztek a kolléganő lakása elé, természetesen az udvarias autótulajdonos kínálta a másik bőröndöt is a kiszálláshoz, de a kolléganő tiltakozott. Ekkor csapott beléjük a villám: hogy valaki másnak a bőröndjét szállították el Bükrről. Mivel szerencsére a névjegyem rajta volt (bár előbb pillantották volna meg!), azonnal jelentkeztek telefonon.

Aznap este a Keleti pályaudvarra mentem ki, a „felmentő” vonat érkezését várva, amelyen egy számomra ismeretlen ifjú hölgy (a kollégának szerencsére éppen a fővárosba igyekvő rokona) hozta az én bőröndömet. Nagy megkönnyebbülés volt ismét birtokolni saját poggyászatomat.

(megjelent: MediArt 2011/1. 37. o.)

OLÁH MIHÁLY

1970 szeptemberében kaptam meg orvosi diplomámat a debreceni egyetemen. Mivel előzőleg szerződést kötöttem Hajdúszoboszló városával, frissen végzettként körzeti orvosként kellett szolgálatba állnom. Nem volt könnyű a csekély tapasztalattal a zsúfolt rendeléseket ellátni és havi 8–10 ügyeletben helytállni. Alig telt el pár hét, egy éjszaka tagbaszakadt cigány férfi jelentkezett az ügyeleten. Szinte parancsoló módon közölte: húzzam ki a fájós fogát. Addigi ilyen irányú tapasztalataim csak néhány fogklinikai foghúzásra terjedtek ki. Tudtam a rendelőben van három fogó, de mindegyiket sörös üvegek nyitására használták. Próbáltam rábeszélni a beteget, hogy menjen fogorvoshoz, de ellenkezést nem tűrően közölte, hogy én fogom kihúzni a fogát, mert ő siet, és ma reggel engedték ki a börtönből hosszabb büntetése letöltése után, amit emberölésért kapott. Nem volt mit tennem, neki láttam. Előkészítettem volna a Lidocain-érzéstelenítést, de kerek-perec kijelentette injekcióról szó sem lehet, mert fél a tűszúrástól. Így aztán minden érzéstelenítés nélkül, a csorbult végű fogóval húztam ki a felső őrlő fogat. Szerencsére sikerült.

(megjelent: MediArt 2011/1. 45. o.)

LAKATOS PÉTER

A múlt század nyolcvanas éveinek elején, egy nagyon hideg téli éjszakán, az egyik ügyeletemben egy beteg – sajnálatos módon – elhalálozott a klinikán. Mint ügyeletes, nekem kellett a halált megállapítanom, és – természetesen – az adminisztrációt elvégezni. Ezután jött a szokásos 2 órás várakozás, majd a holttestet a beteghordó leszállította a klinika alagsorába, a hullakamrába. Azt tudni kell, hogy ebben az időben nemhogy hűtött, hanem fűtött hullakamránk volt, mivel az erre a célra kijelölt helységben futottak keresztül a fűtőcsövek. Az elhunyt testét annak rendje és módja szerint tehát levitték ebbe a kamrába. Mivel az ügyelet csendes volt, ezt követően lefeküdtem. A telefon csöngésére ébredtem, amelyben az egyébként nagyszájú beteghordó rendkívül rezignált hangját hallottam:

– Főnök, jön gyorsan, a halott horkol!

Aki már ügyelt és állapított meg halált, annak nem nehéz elképzelni az érzést, ami ekkor a hatalmába kerített. Elnéztem! Nem halt meg! Borzasztó! Pilla-

natokon belül lent voltam az alagsorban, ahol a beteghordó és a portás a kamra ajtaja előtt álltak és hallgatóztak. Én is odaálltam, és valóban erős horkolás hallatszott ki a hullakamrából. Mit csináljunk, főnök? – hangzott a kérdés a beteghordótól. Mit csinálhatnánk? – mondtam. Nem hagyhatjuk, hogy felébredjen ott bent! Azaz be kell mennünk és kihoznunk. Kinyitottuk óvatosan az ajtót, hogy ne üssünk zajt, benéztünk, és ekkor érdekes látvány tárult elénk: a halott továbbra is halott volt. Viszont feküdt mellette a fémtepsin egy „fedél nélküli” férfi, aki jóízűen horkolt. Nyilván, a kemény hideg elől menekült be a fűtött kamrába. A megkönnyebbülés és a düh egyszerre jelent meg bennünk, és ezzel az indítással ébresztettük fel a szundikálót, majd szólítottuk fel távozásra. Még az is lehet, hogy néhány szalonképtelen szó is bekerült a felszólításba.

(megjelent: MediArt 2011/1. 45. o.)

70.

LAKATOS PÉTER

Egy barátom a nyolcvanas évek derekán, Pápán működött belgyógyászként. Ekkortájt történt, hogy találkozott egy fogorvosnővel, és annak rendje és módja szerint szerelmes lett belé. A szerelemből házasság lett, majd a fiatalasszony egy Pápa környéki faluban vállalt körzeti fogorvosi állást, hogy közelebb legyen a férjéhez. Nem sokkal ezután lakást is kaptak a faluban. A rendelő ugyanabban a házban volt, ahol laktak, így a gyakori fogorvosi ügyeletek „kényelmesek” voltak. Történt egy hétvégén, hogy hatvan év körüli parasztember csöngetett vasárnap délután a fogászati rendelőben. Barátom ment ajtót nyitni a feleségét kímélendő, aki egy kicsit szundikált ebéd után. Betessékelte a páciens a rendelőbe és megkérdezte, mi a baj. A beteg elmondta, hogy nagyon fáj a foga és szeretné kihúztatni. A sebész barátom azt gondolta, hogy a foghúzás nem lehet olyan nagy ügy, na, meg a felesége is hadd pihenjen, tehát, nekiállt fogat húzni. Húzta, nyúzta, csavarta, mozgatta, de a fog csak nem akart kijönni. Kb. 10 percig próbálkozott sikertelenül, majd azt mondta a kissé meggyötört betegnek: ez nem megy, azt hiszem, inkább szólok a fogorvosnak. A beteg csak ennyit kérdezett megdöbbenően: miért, maga kicsoda? A válasz – „a férj” – kissé megdöbbenettette a jó embert.

(megjelent: MediArt 2011/3. 44. o.)

HUBERT JÁNOS

Félreértés?

Mariska néni átlagos „jó betegem”, vagy huszonöt esztendeje, a maga 65 évével semmi különleges: kis magas vérnyomás, per os kordában tartható diabetes, magasabb LDL, – aminek kezelésére máig rávenni nem tudtam,– de pontos havi megjelenés, kis serteperte a váróban, „köszönöm jól vagyok és a főorvos úr, hogy van?” bejelentkezés, gyógyszeríratás, vérnyomás-mérés, időnként labor lelet, és előre tervezetten a gondozás különféle vizsgálatai (EKG, Doppler, hangvilla stb.)

Ez így megy évek óta.

Pár hónappal ezelőtt, – a szokásos időpontban jött– láttam rajta, hogy valami nem stimmel. Fészkelődött a széken, még a vérnyomásmérésnél sem maradt nyugton. Kérdezem is:

– Mariska néni! Valami probléma van?

– Igen, van egy nagy gondom. Mondja Ő

– Na, ki vele, hallgatom.

– Ne haragudjon Főorvos úr, de ez olyan..... nehéz nekem erről beszélni.

Rögtön intek, hogy menjünk be a szobámba, ahol nyugodt körülmények között tudunk beszélgetni négy szemközt. Bemegy, leül, de még mindig feszült és izgatott.

– Hát tudja..... A gond az, hogy otthon a Papa, meg hát..... a fene egye meg, hogy ilyen nehéz ezt elmondanom.

– Mondja Mariska néni nyugodtan, csak szabadon, ne izgassa magát, hallgatom.

– Hát főorvos úr, a Papával van a baj, az hogy este, szóval amikor..... Hát hogy is mondjam, amikor ágyba bújunk, szóval hát.....

Empátiás készségem előugrott, segíteni kell szegény asszonynak, hiszen az Ő neveltetése kora nem teszi lehetővé, hogy az általam már vélelmezett problémáról nyíltan beszéljen, így átvettem a szót.

– Értem én! Tudja Mariska néni ebben a korban, amiben Pista bácsi is van, maga betegségei mellett bizony-bizony nem ritka, hogy a férfiasság nincs teljesen rendjén. De semmi baj, tudunk segíteni. Megnézzük, mikor volt Pista bácsi urológusnál szűrővizsgálaton, s ha nem kell mennie oda, egyszer eljön, hogy egy kicsit részletesebben leellenőrizzük, s ha nincs baj, kap olyan gyógyszert, ami egyből el fogja feledetni ővele is, meg magával is ezeket a kis kudarcokat.

Mariska néni csak bámul maga elé, majd erőt vesz magán és mondja:

– Jaj, drága főorvos úr! Félreértett maga engem! Dehogyan is kell ennek az embernek fickósító! Az én bajom, hogy nekem ezek a dolgok már nem kellene, a Papa meg minden áron, mindig csak azt akarja, hát tudja mit! Nem erősítő kell ennek, hanem gyeplő, fék, hogy nekem is békém legyen már.

No, tanulság számomra annyi az esetből: ne szakítsd félbe a páciensedet, ha gondját-baját adja elő, mert az értelmezés akár 180 fokkal is eltérhet.

(megjelent: MediArt 2011/3. 44–45. o.)

72.

GAÁL JÁNOS

Egy meleg, késő tavaszi napon ügyeletes voltam, amikor egy középkorú, az alkohollal láthatóan jó barátságban álló férfibeteget hozott a mentő, akinek a hasi fájdalma hátterében igen magas enzimszint emelkedéssel járó akut hasnyálmirigy gyulladás igazolódott. A beteget felvettük a klinikára és a kezelését elindítottuk. Aznap nagyon nagy volt a beteg beáramlás, ezért gyakorlatilag el sem tudtam mozdulni az ambulanciáról. Az esti órákban csörgött a telefon, a nővér jelentkezett azzal, hogy az új, pancreatitiszes beteg nem hajlandó a szobájába bemenni, mert azt állítja, hogy egy denevér ül az ágyán. Ekkor (arra gondolván, hogy elvonási tünetegyüttesként a beteg hallucinál) öt tabletta Andaxint rendeltem, amit a betegnek meg is adtak. Egy bő óra elteltével ismét csörgött a telefon, a nővér jelentette, hogy a beteg továbbra is azt állítja, hogy egy denevér ül az ágyán, mire újabb öt tabletta Andaxint adattam, gondolván, hogy ennek már elégnek kellene lennie.

Már öreg este volt, mikor végezve az ambulancián a földszinti férfiosztály felé menet látom, hogy a kérdéses beteg a folyosón ülve alszik a padon. Nehezen felébresztve a beteget kérdeztem, hogy mi miatt ül idekint, ahelyett, hogy

a kórteremben feküdne? A beteg nehezen forgó nyelvvel közölte, hogy amíg a denevért el nem távolítják az ágyáról, addig nem hajlandó lefeküdni. Na, jól van, feleltem (próbálván őt megnyugtatni) menjünk be együtt, majd elzavarom én azt a denevért! Belépve a kórterem ajtaján elhűlve láttam, hogy a beteg ágyán valóban ott gubbaszt a denevér, melyet megfogtunk és a kórterem nyitott ablakán át szabadon eresztettünk.

Tanulság: a betegnek akkor is igaza lehet, ha ez első hallásra valószínűtlennek tűnik.

(megjelent: MediArt 2011/3. 45. o.)

73.

HORVÁTH ÁGNES

A mágikus terápia . . .

1989-ben a Gyermek Ideggondozó átküldött egy 18 éves fiút (L.), további epilepszia gondozás céljából. A fiú édesanyjával érkezett, aki elmondta, hogy fiánál öt éves kor óta jelentkeztek az epilepsziás roszullétek, gyakori 1–2 perces pszichomotoros és havonta 1–1 alváshoz kötött generalizált roham formájában. A 80-as évek elején számos kiváló klinika próbálta rohamait beállítani. 1986-ban roham kapcsán fejsérülést szenvedett, azóta még intenzívebb a nappali pszichomotoros rohamok jelentkezése. Az anya elmondta, hogy a rohamok sztereotip módon ismétlődnek, fián páni félelem látszik, pupillája kitágul, hevesen megragad valamit, szorongatja, néha nyeldekel. A roham megszűnte után is hosszasan nagyonc szalad a szíve. Néha, ha időben észreveszi és vizet itat a fiával, a roham nem alakul ki. Generalizált rohamai éjszaka, hajnal felé szoktak jelentkezni, nagyon erős görcsökkel. A magával hozott anyagban az EEG leírások bal temporális epilepsziás aktivitást mutattak.

A domináns határozott falusi asszony és dependens fia láthatóan szoros érzelmi közelségben éltek. Megtudtam, hogy férje meghalt, 10 éve özvegy, fiával ketten élnek, a vasárnapi misén kívül nem járnak sehová, nem tartanak kapcsolatot senkivel, kiváltképp nem a volt férje családjával. Amikor a meghalt apa családjáról beszéltek, jelentőségteljesen egymásra néztek. A fiú nehezen, de elvégezte az általános iskolát, de munkát nem kapott, anyja nem is engedné dolgozni.

A bemutatkozás után gondozási találkozásaink gyakoriak lettek, terápiás próbálkozásaim sikertelensége miatt. Kétségkívül terápia rezisztenciát mutatott. A változatlan rohamok miatt egyre indulatosabban jelentkeztek. Amikor újra

meg újra a rohamjelekre, mindig valamilyen sokat sejtető, bennfentes pillantást vetettek, ami zavart, mert titkot sejtettem.

Terápiás kínládásaimnak az anya vetett véget. Egyik alkalommal már érkezükkor éreztem, ünnepélyes nyugalomból, hogy valami történni fog. Lassan, különös hangsúllyal kezdett az anya beszélni.

Hiszek-e a boszorkányokban? – kérdezte.

Nevetve válaszoltam, hogy – nem.

Pedig vannak – kongtak a szavak.

Ez az átlagos értelmű falusi asszony előadta, hogy anyósával tíz éve nem beszélnek, mert az anyós ludas férje halálában, és most az unoka szemmel verése folyik. Ezért beteg a fia, a rontás miatt. Az anyós boszorkány. Biztos bizonyítékaik vannak boszorkány voltáról. L. minden roham előtt látja a nagyanyját fekete ruhában repülni, ettől ijed meg annyira, ettől van a páni félelem. Fia első rohama szombaton volt, miután az anyós a hegy felé indult. Másnap a kútban kettős gyűrűt láttak, a ház előtt döglött galamb feküdt. Ekkor már a fiú is bekapcsolódott, izgatott hangon mesélte, hogy gyakran megjelenik, és ekkor már tudja rosszul lesz. Néha a víz segít, ha gyorsan inni tud, nem fejlődik ki a roham – de mostanában már nincs erre ideje. Teljes meggyőződéssel állították a rontást és számos bizonyító jelet felsorakoztattak.

Azt hittem nem hallok jól, hogy a XX. század végén ilyen középkori mitikus gondolkozással találkozom. Tökéletes megingathatatlan paranoid rendszerrel álltam szemben. Hogy ki volt az induktor? A fiát gyermeki kötésben tartó domináns anya, vagy a komplex vizuális aurákat megélt fiú? Egymást indukálták. Az első döbbenetem után megpróbáltam összeszedni magam, és elhatároztam nem konfrontálódok a téveszmékkel, és nem is erősítem azokat. Racionális érveim úgy sem hatottak volna. Megpróbáltam a bizalmukat még jobban megnyerni és beszéltetni őket. Bár a titok kiömlése enyhítette a feszültséget, de a következő hónapban gyakrabban jöttek, mert több volt a roham. Osztályos felvételtől elzárkóztak. A nyolcvanas évek végén kevés volt az antiepileptikus kezelési lehetőség, a meglévő gyógyszerek és kombinációk nem váltak be.

Egy nyirkos, ködös novemberi napon különös elszántságot sejtetve érkeztek. Az asszony szaggatott hangon elmondta, nem bírják tovább, fia gyógyulása érdekében cselekednie kell, most már látja, amíg a boszorkány él, fia nem tud meggyógyulni. El kell tennie az anyósát láb alól. A terve kész. Ma is futkos a hideg a hátamon, ahogy bizalmában avatva egy gyilkossági terv közepébe kerültem. Lázasan gondolkoztam, mit lehet itt tenni. Ha a rendőrségnek szólok a szándékról, mit sem érek vele, az asszony nyilvánvalóan letagadná a szándékot.

Teljes pánikban voltam, mit tegyek. Az elszántság, a mélyen átélt érzelmi, indulati involváltság nem hagyott kétséget afelől, hogy az asszony képes a gyilkosságra. Meggyőződésemm volt, hogy az akut pszichiátriai felvétel vagy a rendőrség a problémát nem oldaná meg. Időt kell nyernem és pszichésen terelni őket.

Hirtelen beugrott, hogy nemrég kaptam egy prospektust egy új anti-epileptikus készítményről, amit még sosem próbáltam. Javasoltam nekik, hogy ez egy új, kiváló készítmény, ezt még próbáljuk ki. Elmondtam azt is, hogy a rontás ellen vannak ellenszerek, például a szenteltvíz, vasárnap a templomban vegyenek magukhoz egy kis üveggel, – hiszen a víz sokszor kivédte a rohamokat. Próbáljuk ki még ezt,– bízattam az asszonyt. Elmentek, és én feszülten figyeltem a helyi újság híreit, nincs e híradás valamilyen kriminális esetről. Pár sort írtam, nevüket nem említve a helyi papnak, hogy prédikáljon a babonák ellen.

Csend volt, – nem jelentkeztek, híradás sem történt. Hónapokig nem merem utána kérdezni, de végül felhívtam a helyi körzeti orvost, aki jelezte L. lényegesen jobban van, nagyon jól sikerült a beállítás azzal az új szerrel. Soha nem jelentkeztek többé – talán mert a titkok tudója voltam.

Így mentettem meg egy boszorkány életét.

(megjelent: MediArt 2012/2. 46.–47. o.)

74.

BENDER TAMÁS

Vizsgálni szerettem volna a sok ruhába öltözött falusi nénit és hátraszólók az írógépelésből, – „akkor tessék levetközni a vizsgálatához”. Mire pár perc múlva hátrafordulok, megrökönyödve látom, hogy a néni még a bundabugyit is levetette és ott áll anyaszült meztelenül. Mire azt mondtam neki, én nem nőgyógyász vagyok, hanem reumatológus, tessék csak a bugyit visszavenni.

75.

BENDER TAMÁS

Veszem fel a beteget, az idős nénit, s kérdezem, mit szed gyógyszert? Mondja, nem tudja biztosan, olyan kis tablettá, tarka. Alig tudtam türtőztetni a nevetésem, hiszen évtizedek alatt, már mindenki hallotta, hogy „tudja doktor úr az a kis fehér vagy a kis rózsaszín” – (az újabb kék tablettáról is hallunk már), na de tarka

még nem volt. Mondtam neki, hölgyem én már sok mindent hallottam, de hogy tarka legyen a gyógyszer? A néni zavarba jött és mondta tényleg az, de nincs nála, majd behozza. Pár nap múlva vizit közben a néni szégyenlősen elővette a gyógyszer dobozát és lőn rá volt írva, hogy „TARKA”. Ugyanis a fantázianév a trandolapril és verapamil együttesét jelenti. Nagyon elszégyelltem magam, és mindenki előtt elnézést kértem. Azóta legalább ennek a vérnyomáscsökkentőnek is tudom a nevét.

76.

BENDER TAMÁS

Bementem egyik nap a kórterembe és mivel nagyon fájt a derekam, eléggé antalgias voltam. Rögtön látszódott rajtam, hogy „szintén a balettintézetből jött” szindrómám van. A kórteremben fekvő középkorú hölgyek mondták: „Főorvos úr, menjen le a fizioterápiára!” Aki ismer, tudja, hogy egész életem a hülyéskedés jegyében telt el, de itt még én is túllőttem a célon, mivel rögtön válaszoltam, számomra viccesnek tűnően: „Fizioterápiára menjek? – én abban nem is hiszek, csak Önöknek írom ki”. Rögtön láttam, hogy ezt nem kellett volna mondani, ez nem az a közeg, ami vevő a humoromra. Ahogy mondani szokták, a néma csendben a kés megállt a levegőben. Próbáltam kényszeredett nevetéssel elűtni a dolgot, mondván, hogy csak vicceltem. Az eredmény: a legtöbb hölgytől távozásukkor paraszolvenciaként csak egy kézfogást kaptam. Megérdemeltem.

77.

GÖRGÉNYI FRIGYES

Nagy emberek árnyékában 1.

Farkas Károly professzor, az ORFI igazgató–főorvosa közismerten szigorú ember és vezető volt. Véleményét, döntését mindig megalapozta. Ellentmondást többnyire nem tűrt, de emlékeim szerint az ambiciózus, fiatal orvosokat minden esetben támogatta mind szakmai, mind tudományos előmenetelüket segítve.

Az akkori szokás szerint közleményeinket mindig „láttamoztatni” kellett az intézet vezetőjével, és ő a legapróbb részletekig elolvasta, megbírálta munkáinkat, többnyire jegyzetekkel látta el, vagy fáradtságot nem kímélve írásban is véleményezte azokat. A fiatal orvosok klinikai vagy laboratóriumi kutatásait jó

szemmel nézte és ahol csak lehetett, segítette. E segítség egyik területe a szakirodalom rendelkezésre bocsátása volt: Farkas Károlynak köszönhetően az ORFI-ban a legmodernebb orvosi szakirodalom szakkönyvek és folyóiratok képében a rendelkezésünkre állt.

Igen ám! A frissen érkezett folyóiratokhoz azonban nem minden esetben jutottunk hozzá, mert azok először a professzor úr íróasztalára kerültek. Ő gondosan, alaposan (és, ennek megfelelően természetesen: lassan) nézte át mindet. De mi, lelkes kutatókként, a szakirodalom napra-kész ismeretére vágytunk. Tanka Dezső kollégámmal és barátommal hamarosan megtaláltuk a megoldást. Naponta átnéztük az Intézet postáját, ami technikailag könnyen ment, mert az ORFI központi épületének portáján adták le, és a híres-hírhedt nagy, üveges portásfülkében őrizték, osztották fel, majd a belső postával küldték szét, így a főigazgatói irodába is. Volt azonban egy ütem, melyben a posta még nem indult el, s így kutató társammal „mazsolázhattunk” a gazdag anyagban. Beültünk az üvegkuckóba, röptében jegyzeteket készítettünk, különlenyomatot kértünk (ebben az időben, az 1960-as években jártunk, a fénymásolás nagyszerű lehetősége még nem állt rendelkezésre.) A dolog kitűnően működött mindaddig, míg egy ízben Farkas professzor nem autójával érkezett az intézménybe, ahol az udvaron saját parkolója várta, hanem gyalogosan és a főkapun át lépett be. Meglepetésére a portásfülkében nem az odaillő személyzet, hanem két orvosa tartózkodott és egy szempillantás alatt kiderült az is, hogy – az ő szakmai postáját forgatják.

A professzor úr valószínűleg elképedt, talán még jót is nevetett a jeleneten, mindenesetre a legközelebbi orvosi értekezleten szóvá tette, valahogy ekképp:

Életem egyik legbizarrabb élménye volt, amikor láttam, hogy saját intézményemben a portán két orvosom az én szakmai postámat dézsmálja.

És a következő naptól változott az intézet postai elosztási rendje, eztán már csak a könyvtárban juthattunk hozzá a naprakész szakirodalomhoz. Számomra ez nem volt öröm, mert híres szakmai „jól értesültségem” bizony csorbát szenvedett.

78.

GÖRGÉNYI FRIGYES

Nagy emberek árnyékában 2.

Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy olyan szakmai kiválóság társaságában fordulhattam meg, mint Környey István ideggyógyász professzor. Nem egyszer kaptam tőle meghívást, és még az étkezőasztal mellett is folyt a szakmai „ki-

veszés”. Környeyék környezete nyomasztóan elegáns volt. A Lipótmezőn lévő szolgálati lakás antik bútorokkal és műtárgyakkal zsúfolva, a kulináris és szellemi élvezetek bősége hozott zavarba. Korábban például gyakran jelen volt Környey professzor régi barátja, Ferenczy Béni szobrászművész. Jó barátságuk jeleként az ebédelt Ferenczynek a családtagokról készített szobrai díszítették. A professzor érdeklődéssel hallgatta, amit én a művészről mondani tudtam (szigorló koromban módomban volt látni, rehabilitációs kezelése során, amint az afáziás, és jobb felső végtagjának mozgását elveszített ember nagy erőfeszítéseket tett művészi kifejezési erejének visszaszerzésére! Megtanult bal kezével rajzolni, akvarellt festeni és még a szobrászi simítófát is sikeresen használta).

– Közvetlenül az agyi katasztrófa után a szobrászművész az ORFI-ba került – vette át a szót Környey professzor. Most éppen azon dolgozom – akadémiai székhelyül számomra –, hogyan épült fel, és ehhez szükségem lenne az ORFI-béli 1956-os kórlapjára. Meg tudod szerezni számomra?

– Természetesen igen – válaszoltam, akkor még nem sejtve az ebből származó bonyodalmakat.

Másnap reggel az ORFI irattárába siettem, megkaptam a kért kórlapot és a következő napon el is vittem a professzornak.

Nem tudtam azonban arról, hogy a két nagy ember az előző délután egy tudományos rendezvényen találkozott, ahol Környey Farkastól is elkérte Ferenczy Béni orvosi dokumentumait. Az ORFI igazgatója bólintott – és egy további nap elteltével – üzent az irattárba, hogy kéri Ferenczy Béni 1956-os anyagait. Meg-

Dr. Környey István

lepetésére azt a választ kapta, hogy a kért dokumentáció „kint van” az irattárból, azt dr. Görgényi Frigyes kérte el.

Farkas professzor nem volt rest, felhívott.

– Mondd csak, nálad van Ferenczy Béni kórtörténete? – kérdezte.

– Igen – válaszoltam.

– És mit csinálsz te Ferenczy Béni kórtörténetével? – folytatódott az inkvizíció. Rögtön sejtettem, hogy a háttérben egy általam nem ismert Farkas–Környey találkozó állhat, zavaromban mégsem az igazsággal hozakodtam elő.

– Olvasom – volt a válaszom

– Rendben –fejezte be a beszélgetést az igazgatóm.

Telt az idő, mely alatt tudatom legmélyén motoszkált, hogy ebből az ügyből lesznek még gondjaim. A dokumentáció ugyanis soha többé nem került vissza hozzám.

Igen ám, az Idő nagy nyomot–elsimító tényező. De a nyomok mégsem simultak el: történt, hogy egy újabb ülésen Farkas Károly és Környey újra találkoztak. Vagy csak megpillantották egymást egy köszöntés erejéig? Ki tudja. Minden esetre a találkozás felkorbácsolta Farkas professzor kíváncsiságát és ismét telefonáltatott az ORFI irattárába, kérdvén, megkaphatja-e Ferenczy Béni kórlapját. Az irattár vezetője közölte, hogy a keresett dokumentáció még nem érkezett vissza, az dr. Görgényi Frigyesnél van.

És Farkas professzor ismét felhívott. Nagyon jól kellett tudnia, hogy én ezt a dokumentumot Környeynek már odaadtam, és gyanakodott is, hogy nehéz lesz visszaszerezni.

– Nálad van még a Ferenczy kórlap? – kérdezte

– Igen – hazudtam megszeppenve

– És mit csinálsz azzal a kórlappal? –tudakolta

– Olvasom még – nem jutott okosabb válasz az eszembe.

A nagyság és nagyvonalúság ismérve a válasz, amit a nagy ember adott:

– Meglehetősen lassan olvasol fiacskám.

79.

SÜLE TAMÁS

Hámori Artur pécsi belgyógyász professzor előadásainak fénypontja a betegbemutatás volt, melyet soha nem mulasztott el. Egy ilyen alkalommal született meg „ragadványneve”, a „Varázsló”. A bemutatandó és régebb óta csuklástól szenvedő betegnél a megfelelő helyen megnyomta a rekeszizmot beidegző ideget (n. phrenicus) és a csuklás elállt, mire a professzor magára mutatva fennhan-

gon mondta: „Kedves hallgatóim, itt áll Önök előtt Hámori, a varázsló.” A siker óriási volt. Azonban néhány perc múlva a beteg ismét csuklani kezdett, ekkor pedig a derűtség volt hatalmas.

Dr. Hámori Artur

80.

SÜLE TAMÁS

Megtiszteltetésnek és elismerésnek számított, ha Hámori professzor elfoglaltsága esetén idősebb munkatársai közül valakinek átengedte az előadás megtartásának a jogát. Egy alkalommal e sorok írója tartotta a tantermi előadást és az obligát betegbemutató során kérdezte a beteg kórelőzményét, többek közt azt is, hogy mit szokott dolgozni. Mire a láthatólag faluról származó sváb néni erős akcentussal így válaszolt: „Von tavasz, bis ősz a mezőn dolgoztunk.” A derűtség ekkor sem maradt el.

81.

SZEKANECZ ZOLTÁN

Mitől fáj a hasa?

Fiatal szakorvosként a belklinika ambulanciájára osztottak be. Az egyik napon már a munkaidő vége felé egy harminc körüli fiatal nő kopogott be, aki ráadásul

egy másik klinikán volt nővér. Elmondta, hogy az utóbbi időben fáj, feszül a hasa és mintha nagyobb is lenne, de nem tudja, mi lehet az oka. Nyár lévén egy trikó és egy rövid szoknya volt rajta. A vizsgálóágyra feküdt, levette a pólót és a hasa valóban elődomborodó volt. Áttapintva feszesebbnek tűnt, és az alhas területén valami terime is észlelhető volt. Mivel semmi különös nem volt az anamnézisében, leküldtem hasi ultrahang vizsgálatra. Nem telt bele tíz perc, csörög a telefon és az ultrahangos nevetve visszahív. De hát ez a nő mindjárt szülni fog, csaknem kilenc hónapos lehet már a terhessége. Amikor a nő visszatért, persze rákérdeztem (ami eszembe se jutott volna, hiszen magától nem említette), hogy miért nem mondta, hogy terhes. A nő, emlékezzenek: egészségügyi dolgozó, azt válaszolta, hogy fogalma sem volt, hogy terhes, és nem is emlékszik ezt kiváltó „korábbi eseményre”. Képzelt terhességről mindnyájan hallottunk, de ez volt az első, és eddigi egyetlen előrehaladott, „nem tudomásul vett” gravida esetem.

82.

SZEKANECZ ZOLTÁN

Út a maximalizmus felé

Megboldogult főnököm, Szegedi Gyula akadémikus magával és másokkal szemben is rendkívül igényes, alapos ember volt. A professzori vizitek előtt mindenkinél pozitív volt a zabszempóba. Fialat osztályvezetőként, a többiekkel együtt, a lázlapot hónunk alá szorítva sorakoztunk a folyosón és vártuk, hogy a végén megjelenjen a „szigorú hadúr”. Amikor mellém ért, megszokott módon mutatóujjával feltolta a szemüvegét és jelezte, hogy induljunk. Az egyik ágyon egy komplikált lupuszos beteg feküdt. Az esetből alaposan, teljes részletességgel felkészültem. Jó öt perccig soroltam a kórtörténet évszámait, teljes részletességig, majd elmondtam a beteg összes panaszát. Végigsoroltam a lázlapon szereplő főbb pozitív leleteket, és – szerintem – igen logikusan elmondtam, mit fogunk csinálni a beteggel. A lázlap tartalmilag és külalak szempontjából is igényes volt, minden labor- és képalkotó lelet beírva, a személyi adatok és a diagnózis gyöngybetűkkel rávezetve. Miközben öt perces monológom előadása zajlott, és úgy éreztem, ma egy igazán kedvére levő referálás lesz, professzor úr végig a lázlapra meredt, egyetlen szó nélkül. Amikor befejeztem az, érzésem szerint kitűnő, betegbemutatást, a prof. rám nézett és csak ennyit mondott: „rendben van Zoli, de a kvalitatív vérkép 102 százalékra jön ki...” Egész közös múltunkat ez jellemezte: sokszor utalt rá, hogy elégedett az előmenetelemmel, de mindig

volt egy kis fricska a végén, hogy érezzem, ki itt a főnök. Pedig ez egy pillanatilag sem volt kérdéses.

83.

VARGA SZABOLCS

Dr. Beöthy Konrád (1898–1958) az Igazságügyi Orvostan professzora volt Pécsen. Az alábbi történetet tanítványai és munkatársai mesélték.

A tudós és kutató külföldi tanulmányai során foglalkozott a szűzhártya különböző megjelenési formáinak leírásával és jelentőségével. Munkája során alkalma nyílt a leírtakat üvegbe zárt, formalinban fixált készítmények formájában is tanulmányozhatóvá tenni. Külföldről hazatérve magával hozta ezeket a preparátumokat, légmentesen lezárva és törésmentesen becsomagolva egy utazóládában, ami természetesen nem került el az éber vámosok figyelmét, akik a látványtól megdöbbenve azonnal intézkedtek és a csomag gazdáját kéjgyilkosság vádjával azonnal letartóztatták. Csak hosszadalmas eljárás után sikerült a valós helyzetet tisztázni.

A készítmények megmaradt darabjai még a professzor úr halála után is sokáig ékesítették a POTE Anatómiai és Igazságügyi Orvostani Tanszék vitrinjeit.

IV.

GYŰJTÉS KÖTETEKBŐL

Báron Jónás (1845–1911) 37 éven át a zsidó kórház sebészeti osztályának főorvosa. Nagyhírű sebész. Annyi színes történet fűződik működéséhez, hogy azokat Bároniádáknak hívták.

Elterjedt szokás volt a régi idők privátpraxisában, hogy neves orvosoknak az első vizsgálatért többet kellett fizetni, mint a következő vizitekért. A garasoskodó gazdag betegek azonban egyszerű trükkhöz folyamodtak: már az első alkalommal úgy jelentkeztek a doktornál, mintha másodjára, harmadjára járnának a rendelőben.

– Megint itt vagyok drága jó tanár úr! – komédiázott a trükkös páciens

– Eljöttem, hogy megnézzem egy kicsit. Tudja isten, mintha most jobban fájna az epém.....

Báron ilyenkor tovább játszotta a komédiát. Úgy tett, mintha „beugrott” volna. Hosszan, alaposan megvizsgálta a páciens, aztán azt mondta:

– Semmi különös változást nem látok. Csak csinálja tovább, pontosan úgy, ahogy a múltkor tanácsoltam. Marad minden a régiben....

(közli Békés István: *Új magyar anekdotakincs. Gondolat, Budapest, 1962. 214. o.*

VEREBÉLY TIBOR (1875 – 1941),

az MTA tagja, 27 éven át volt sebészeti klinikaigazgató

A klinikai koszt.

A Verebély–klinikán pontosság, rend és tisztaság uralkodott. A professzor minden zugot személyesen ellenőrzött. Ő maga is, tanársegédei is naponta többször – súlyosabb esetekben az éjszakai órákban is hasonlóképpen többször – megnézték operált betegeiket.

Verebély professzor szigorúan ellenőrizte a konyhát is. A betegek változatos, ízletes kosztot kaptak.

– Nos, hogy vagyunk? Hogy érzi magát? – kérdezte egy jó karban lévő férfi-betegétől.

– Jól vagyok, professzor úr, de panaszom is van.

– Halljuk a panaszát!

– Kicsi az ebédadag.

Verebély szokott határozottságával, röviden válaszolt:

– Ez kérem klinika – nem hizlalda!

(közli Bisztray Gyula: *Jókedvű magyar tudósok Gondolat*, 1972. 440. o.)

(Megjelent: *MediArt* 2008/2. 41. o.)

Dr. Verebely Tibor

86.

FARKAS GÉZA (1874–1934)

1921-től 1934-ig az élettan és felsőbb anatómia professzora, egyike volt a legszigorúbb vizsgáztató tanároknak. Nevét a medikusok rettegve emlegették.

Történt egy nyáron, szörnyű kánikulában, hogy egy fiatalember a Dunából kimentett egy fuldokló fürdőzőt. A megmentett, amikor megtudta, hogy megmentője medikus, így szólt a derék ifjúhoz:

Kedves barátom, kérjen bármit, megteszem. Én tudniillik Farkas professzor vagyok.

Jaj! – dadogta szederjessé vált arccal a bátor életmentő – csak azt kérem, ne tessék elárulni a kollégáimnak, hogy én mentettem ki a professzor urat!

– Így volt? Mese volt? – A medikusok 1928. évi vicclapja felelős érte

(megjelent: *MediArt* 2008/3. 47. o.)

87.

BRASSAI SÁMUEL (1797–1897),

matuzsálemi kort megért erdélyi polihistor, de elsősorban botanikus, zoológus. Anekdoták sokasága örökölte meg különtségét. Álljon itt egy példának.

Brassai szórakozottságának nevezetes esete okozta állítólag örökös nőtlenségét.

Történt, – úgy mondják – hogy egyszer eljutott a vőlegénységig, sőt az esküvő napjáig is. Öltözködik ünnepi feketébe, de öltözködés közben elgurul az egyik mandzsettagombja. Talán a nagy vaságy alá? Talán a súlyos szekrény alá? Keresi itt is, keresi ott is, teljes hosszában lehasal a földre, bottal, léniával akarja előkaparni a gombot – a gomb azonban nincs sehol! Talán az egyik sarokban – a könyvrakás alatt? Talán a másik sarokban – a folyóiratkötegek alatt?

Brassai Sámuel alapos munkát végzett mindenben, amihez egyszer hozzákezdett. A mandzsettagomb keresését sem hagyta abba, míg meg nem találta. Közben észre sem vette, hogy a keresgéléssel órák teltek el, s mire előkerült a gomb, már régen elmúlt az esküvőre kitűzött idő....

Most már hiába is keresné a menyasszonyát!

Így maradt öreglegény – mindörökre.

(közli Bisztray Gyula: Jókedvű magyar tudósok Gondolat, 1972. 377. o.)

88. _____

A hajdani Népsportban olvastam egyszer egy riportot, mely körülbelül így szólt: A labdarúgó csapat játékosait az alapozó edzés keretében igen erős fizikai terhelésnek vetették alá. Amikor a riporter érdeklődött az egyik játékosnál, hogy mégis hogy érezték magukat az alapozási terhelés következtében az alatt, illetve utána – akkor a focista azzal jellemezte az állapotukat, hogy ultiztak (mint mindig), de olyan állapotban voltak, hogy amikor a piros hetest valaki leejtette a földre, izom-állapotuk miatt senki nem tudott lehajolni érte, inkább anélkül játszottak tovább.

89. _____

AZ ELSŐ VÉRÁTÖMLESZTÉS.

A XVII. század derekán egy új megifjodási ötlet hevítette lázasra Párizst.

Az életadó vér, a valódi erőforrás mindenütt jelen van: a fiatalság ereiben áramlik. Meg kell hát csapolni az öregek javára, marad még elég a fiataloknak.

Robert Desgabets volt az első, aki megpendítette a vérátömlesztés eszméjét. Ő még csak elméletileg foglalkozott vele, de néhány év múlva, 1664-ben az angol Lowers sikerrel végezte el két kutyán. A hír felbuzdította Jean-Baptiste Denis-t, XIV. Lajos udvari orvosát s nekivágott a páratlanul merész vállalkozásnak, hogy embereken próbálja ki az ötletet.

A művelet még csak vak tapogatódzás volt a mai orvostudomány nagyszerű eredményeihez képest. Végső cél a megfiatalítás volt? Úgy gondolták ezt érik el,

ha az öreg vért az erekből kieresztik, s helyébe a fiatalat beszivattyúzzák. Párizs-nak öregedni sehogyan sem akaró hölgyei csodaszomjasan lesték a kísérleteket. Egy beteg, ványadt, vértelen munkásember vállalkozott, hogy tegyék meg vele a próbát, neki már úgyis minden mindegy. Egyelőre báránynak a vérét ömlesztette át Denis doktor s csodák-csodája: a beteg friss erőre kapott. Egy második műtét is fényesen sikerült, s már-már sor került volna a valódi, emberrel végzendő kísérletre, amikor a harmadik próbaalany, nem tudni, mi okból, belehalt a vér csapolásba. Az özvegy a bírósághoz szaladt kártérítésért, meg is kapta, de egyben az ítélet a további kísérletezést megtiltotta.

A reményfakasztó szép álmom szertefoszlott.

(közli Ráth-Végh István: Az emberi butaság. Gondolat, Budapest, 1962. 354.)

90.

A FOGADALOM

A meddőség átkán – úgy hitték – a fogadalom is segíthet. Alamizsnáskodás, böjtölés, jócselekedetek megfogadása gyermekáldást hozhat.

A Bonaparte-család megőrizte egy fogadalomnak a különös emlékét.

Letizia Ramolano igen széplány volt. Nem is maradt sokáig pártában. Egy ajacciói ügyvéd, Carlo Bonaparte megkérte és úgyszólván süldő leány korában feleségül is vette. A gyermekasszony persze jó darabig gyermektelen maradt.

A magtalanság Korzikában nagy szégyenszámba ment. A meddő asszonyt a nép semmire sem becsülte és megvetéssel azt mondta rá: una mola. Öszvérfanka!

Hogy ez a szégyen a családon meg ne essék, a férj édesanyja, templombajáró kegyes asszonyság, fogadalmat tett, hogy Letiziának minden egyes születendő gyermekéért naponta egy misét fog hallgatni. Naponta egy-két, vagy akár három mise is nem a világ, hiszen amúgyis minden reggel első útja a templom volt.

De mi történt?

Letizia asszony egyszerre csak elkezdett egészséges gyermekeket szülni. Több-kevesebb esztendei időközökben sorra követték egymást: Joseph, Napóleon, Lucien, Elisa, Louis, Pauline, Caroline, Jerome. Összesen nyolc!

A misék száma tehát egyre szaporodott, s mire a későbbi Madame Mére lezárta a szülési folyamatot, a boldogtalan anyósnak naponként nyolc misét kellett végigájtatoskodnia. A fogadalmat nem lehetett visszavonni, a kimondott szót állni kellett. Ott ülhetett naphosszat a templomban házidolgavégezetlen.

(közli Ráth-Végh István: Tarka históriák. Gondolat, Budapest, 1964. 461–462.)

Köszönet az alábbi szerzőknek, hogy engedélyt adtak korábban közzétett írásaik újraközlésére:

Dr. Bartha Attila, Nyíregyháza
Dr. Bálint Géza, Budapest
Dr. Gaál János, Debrecen
Prof. dr. Géher Pál, Budapest
Prof. dr. Hankiss János
Dr. Hézer Klára, Budapest
Dr. Horváth Ágnes, Szombathely
Prof. dr. Horváth Attila, Budapest
Dr. Hubert János, Tapolca
Prof. Dr. Kovács Attila, Szolnok
Dr. Kovács Ágota, Budapest
Prof. dr. Lakatos Péter, Budapest
Dr. Magyar Anna, Budapest
Dr. Nagy Edit, Baja
Dr. Novaszal Balázs, Szeged
Dr. Oláh Mihály, Hajdúszoboszló
Prof. dr. Riskó Tibor, Budakeszi
Dr. Szász Andrea, Budapest
Dr. Szöllősy Tibor, Nyírmada

és azoknak, akik a mostani alkalomra adták át írásaikat:

Prof. dr. Bender, Budapest
Dr. Görgényi Frigyes, Budapest
Dr. Süle Tamás, Pécs
Prof. dr. Szekanecz Zoltán, Debrecen
Dr. Varga Szabolcs, Győr

